

2015

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

DIPLOMSKA NALOGA

DIPLOMSKA NALOGA

MARUŠA PADERČIČ

MARUŠA PADERČIČ

KOPER, 2015

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Diplomska naloga

PRAVNI POLOŽAJ ŠTUDENTK MAMIC

Maruša Paderčič

Koper, 2015

Mentorica: doc. dr. Elizabeta Zirnstein

POVZETEK

Primerna in spodbudna ureditev pravnega položaja mladih mamic lahko pozitivno vpliva na stopnjo natalitete v določeni državi. V diplomski nalogi analiziramo pravni (in socialni) položaj študentk mamic v Sloveniji. Pri tem opisujemo, na kakšen način je država poskrbela za dvig rodnosti, kakšna je rodnost v Sloveniji in starost žensk v času prve nosečnosti, kdaj je najprimernejše imeti otroka in kaj so za študentke mamice naredile fakultete in država ter do katerih splošnih in posebnih pravic so upravičene študentke mamice v primerjavi z drugimi mamicami. V empiričnem delu diplomske naloge so prikazani rezultati kvalitativne raziskave – polstrukturiranega intervjuja s šestimi mamicami, ki so v času študija rodile. V zaključku ugotavljamo, da pravni položaj študentk mamic ni posebej urejen v smislu ločene kategorije pravic, ki bi jim pripadale kot mamicam, ki se še izobražujejo in ne prejemajo rednih dohodkov. Država in fakultete bi lahko na tem področju naredile veliko več.

Ključne besede: študentke mamice, rodnost, zakoni, materinstvo, pravice študentk mamic, splošne pravice družinske zakonodaje.

SUMMARY

Adequate and stimulative regulation of young mothers' rights can have a positive effect on the fertility rate. The thesis analyses the legal and social status of student mothers in Slovenia. It describes the policies of the Slovene government to raise fertility in Slovenia, discusses the fertility rate, the age of women at their first pregnancy, when it is most appropriate to have a child and what benefits the state and faculties offer to »student's mothers«. The thesis also defines which are the general and specific rights that student mothers are eligible for, in comparison with other mothers. The results of qualitative research - semi-structured interview with six mothers who have given birth during their studies - is presented in the empirical part of the thesis. We conclude that the legal status of student mothers is not regulated separately in sense of a separated set of rights that belong only to this group of mothers - that are still in the education process and do not have a stable income. The state and faculties could and should do much more on this field.

Keywords: student mothers, fertility, laws, motherhood, rights of student mothers.

UDK: 37.091.21 – 055.26 (043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč	1
1.2	Namen in cilji diplomskega dela.....	3
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev	3
1.4	Predpostavke in omejitve diplomskega dela	4
2	Nataliteta, materinstvo in družinska zakonodaja	5
2.1	Nataliteta in materinstvo	5
2.2	Kdaj je najprimernejši čas imeti otroka?.....	5
2.3	Pojem družine	6
2.4	Mamice študentke	7
3	Družinski prejemki v sloveniji	9
3.1	Družinski prejemki.....	9
3.1.1	Starševski dodatek	10
3.1.2	Pomoč ob rojstvu otroka.....	11
3.1.3	Otroški dodatek.....	12
3.1.4	Dodatek za veliko družino	14
3.1.5	Dodatek za nego otroka	15
3.1.6	Enkratni denarni prispevek za novorojenca.....	15
3.2	Prednosti družinskih prejemkov za študentke mamice	16
4	Pravice študentk mamic v povezavi s študijem	17
4.1	Študentska družina	17
4.2	Pravice študentskih družin oz. študentk mamic	17
4.2.1	Status matere.....	17
4.2.2	Dodatno študijsko leto	17
4.2.3	Vpis v višji letnik.....	18
4.2.4	Bivanje v študentskem domu.....	18
4.2.5	Subvencionirana prehrana	18
4.2.6	Državna štipendija	19
5	Posebne pravice študentk mamic	20
5.1	Pravica do pridobitve pokojninske dobe	20
5.2	Vrtec za otroke študentov	20
5.3	Denarna socialna pomoč	21
5.4	Izredna denarna socialna pomoč	22
6	Podpora nevladnih organizacij študentkam mamicam	24
6.1	Študentska hiša Srce.....	24
6.2	Razpis za mlade mamice Kluba študentov Kranj (KŠK).....	24
6.3	Klub študentskih družin Slovenije (KŠDS)	24
6.4	Projekt Škisova štorclja	25
6.5	Fundacija Študentski tolar.....	25
6.6	Študentski sklad Študentske organizacije Univerze na Primorskem (ŠOUP)	26

6.7	Karitas	27
7	Empirični del.....	29
7.1	Metodologija	29
7.2	Postopek izvedbe kvalitativne metode polstrukturiranega intervjuja	30
7.3	Rezultati raziskave	30
7.3.1	Status študentk mamic ter ugodnosti, ki so povezane z njimi	31
7.3.2	Pripravljenost fakultet na spremembe izvedbe (študija) za študentke mamice31	
7.3.3	Odnos fakultet do študentk mamic	33
7.3.4	Seznanjenost študentk mamic s posebnimi pravicami	33
7.3.5	Informiranje študentk mamic za uveljavljanje pravic	34
8	Sklep.....	35
	Literatura.....	37
	Pravni viri	39

PONAZORILA

Slika 1: Rodnost žensk po izobrazbi, starih 30 ali več let, Slovenija, 1. 1. 2011.....	7
Preglednica 1: Otroški dodatek glede na uvrstitev v dohodkovni razred.....	13
Preglednica 2: Višina denarne socialne pomoči.....	22
Preglednica 3: Predstavitev anketiranih mamic	30

KRAJŠAVE

Ur. l. RS	Uradni list Republike Slovenije
SURS	Statistični Urad Republike Slovenije
ŠOS	Študentska organizacija Slovenije
ZSDP	Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih
ZVis	Zakon o visokem šolstvu
ZZZDR	Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih
ZDPre	Zakon o družinskih prejemkih
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
ZUJF	Zakon za uravnoteženje javnih financ
ZUPJS	Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev
ZPIZ	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
ZSŠP	Zakon o subvencioniranju študentske prehrane
ZŠtip	Zakon o štipendiranju
ZVrt	Zakon o vrtcu
L'MIT	Ljubljanska mreža informacijskih točk za mlade
KŠK	Klub študentov Kranj
KŠDS	Klub študentskih družin Slovenije
ŠKIS	Zveza študentskih klubov Slovenije
ŠOUP	Študentska organizacija Univerze na Primorskem

1 UVOD

V današnjem času se ženske za materinstvo odločajo pozneje kot v preteklosti. Večina z materinstvom počaka zaradi želje po vzpostavitvi stabilnih materialnih pogojev. Nekatere pa se kljub neizpolnjenim pogojem predajo skrbnemu starševstvu (Švab 2001).

V diplomskem delu bomo raziskali pravni položaj študentk mamic. Pri tem nas bo zanimala tako skrb države (predvsem skozi socialne transferje) kakor tudi skrb in razumevanje univerz za specifične potrebe te skupine študentov oz. študentk. Menimo namreč, da je od spodbudne ureditve pravnega (socialnega) položaja te skupine žensk odvisna, vsaj v določeni meri, tudi stopnja natalitete v Sloveniji.

1.1 Opredelitev problema in teoretičnih izhodišč

Nataliteta pomeni pogostost rojevanja živorojenih otrok v določenem obdobju na 1.000 prebivalcev. Večinoma se gleda za obdobje enega leta (SSKJ 2 2014). Tuji in tudi slovenski znanstveniki pojasnjujejo, da ima Slovenija prenizko rodnost, kar pomeni negativen vpliv na blaginjo. Zato priporočajo, da država poskrbi za višjo rodnost, saj imamo trenutno tako nizko raven rodnosti, da ta znižuje življenjsko raven prebivalstva (Samt, Mason in Lee 2014). V Sloveniji imamo po zadnjih podatkih SURS (2012) zopet pozitivni naravni prirast že sedmo leto zapored, saj se je rodilo 2.681 prebivalcev več, kot jih je umrlo. Naravni prirast na 1.000 prebivalcev je znašal 1,3.

Nataliteta je pomembna predvsem zato, da se začne obnova generacij in s tem nov način življenja v sodobnem svetu. Imamo pa tudi več dejavnikov, ki vplivajo na rodnost, kot so ekonomski, socialni, kulturni in psihološki. Države v razvitejših delih sveta si skrbno prizadevajo za višanje rodnosti, saj se s tem viša tudi življenjska raven prebivalstva. Za razliko od tega si po mnenju teorije (Šircelj 2006) v Sloveniji država premalo prizadeva za stopnjo rodnosti, saj je preveč negativnih dejavnikov, ki vplivajo na to, da ženske predstavljajo zanositev in materinstvo v poznejša leta.

Stopnja natalitete je seveda tesno povezana z odločitvijo žensk za materinstvo. V današnjem času se ženske za materinstvo odločajo v poznejših letih kot včasih, saj si želijo najprej ustvariti ustrezne materialne in socialne pogoje, potem pa še družino. Tudi za Slovenijo velja, da se ženske za prvega otroka odločajo vse pozneje. Bolj ko je ženska izobražena, večja je verjetnost, da še ni rodila otroka. Poleg višanja starostne meje, pri kateri se ženske odločajo za družino oz. otroke, pa je za našo državo znano tudi dejstvo, da se ženske odločajo za manj otrok kot pred leti. V zadnjih 150 letih je za Slovenijo značilno, da se število živorojenih otrok znižuje, obenem pa se število žensk, ki postajajo matere, povečuje. Med 894.475 prebivalkami Slovenije, ki so bile 1. januarja 2011 stare 15 ali več let, je bilo leta 2011 663.127 mater. To pomeni, da vsaka četrta ženska v tej starosti ni ali še ni rodila. Matere so

skupaj rodile 1.348.967 otrok, torej je vsaka izmed teh mater rodila v povprečju 2 otroka (Dolenc idr. 2013).

Z biološkega vidika je najprimernejša starost, pri kateri naj bi ženske rojevale otroke, med 20. in 30. letom. Imamo 3 starostne skupine zanositve, ki so jih opredelili zdravniki in drugi strokovnjaki zaradi lažje odločitve o najprimernejšem času za spočetje otroka v povezavi s plodnostjo in z verjetnostjo zdravstvenih težav (Žigon 2008). Prva starostna skupina je nekje od 20. do 24. leta, druga je med 25. in 29. letom ter tretja med 30. in 34. letom starosti. Po statističnih podatkih je 10,92 % slovenskih žensk rodilo enega otroka v starostni skupini od 20. do 24. leta, v drugi starostni skupini med 25. in 29. leti je bilo teh žensk že 37,49 % in v zadnji skupini med 30. in 34. leti jih je bilo že kar 51,59 % (SURS 2011). Na take podatke vpliva najbrž dejstvo, da si večina žensk želi pred zanositvijo izpolniti določene pogoje, kot so dokončati izobrazbo, imeti službo, ki prinaša določen prihodek, imeti stanovanje, zanesljivega partnerja, željo po starševstvu idr. Nekateri pa se predajo skrbnemu starševstvu kljub neizpolnjenim pogojem (Švab 2001). Mednje spadajo tudi študentke matere. Po podatkih SURS (2011) so študentke v starosti od 25 do 30 let v povprečju rodile 0,06 otroka, diplomantke pa 0,48 otroka.

Kadar se ženska, ki še študira, odloči za materinstvo in otroka tudi rodi, govorimo o študentski družini. Študentske družine so posebne vrste družin, kjer je mama otroka še nezaposlena oz. šele na poti do materialne samostojnosti in neodvisnosti (ŠOS 2015). Problem materialnih pogojev je obenem največji problem, s katerim se soočajo študentske družine, zato se postavlja vprašanje, ali je država dovolj poskrbela za to skupino družin.

S pravnega vidika študentske družine niso posebna kategorija družin, ki bi jim pripadale posebne ugodnosti. Tem družinam oz. študentskim mamicam pripadajo enake ugodnosti kot vsem ostalim mamicam v Sloveniji, npr. starševski dodatek, otroški dodatek, preživnina. Te ugodnosti so urejene v Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (v nadaljevanju: ZSDP; Uradni list Republike Slovenije, št. 110/06, 114/06, 10/08, 62/10, 99/13 in 26/14), ki je začel prenovljen veljati 29. aprila 2014.

Poleg omenjenih pravic po ZSDP pa je za pravni položaj študentk mamic pomembna tudi visokošolska regulativa, ki ureja njihov status v povezavi s študijem. Po Zakonu o visokem šolstvu (v nadaljevanju: ZVis; Uradni list Republike Slovenije, št. 67/93, 99/99, 64/01, 134/03, 100/04, 119/06, 32/12, 40/12, 57/12, 109/12 in 85/14) študentkam mamicam pripada dodatno študijsko leto, dodatni subvencionirani obroki prehrane, prav tako pa tudi ugodnosti pri bivanju v študentskih domovih.

Postavlja pa se vprašanje, ali je za študentke mamice dovolj poskrbljeno. Ali lahko pri omenjenih pravicah, ki smo jih našteali zgoraj, rečemo, da država študentkam mamicam in njihovim družinam posveča primerno pozornost in jim iz finančnega vidika dovolj pomaga? To dilemo postavljamo v središče obravnave pričujočega diplomskega dela.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Namen diplomskega dela je proučiti, kako je urejen pravni položaj študentk mamic v Sloveniji. Postavljajo se številna vprašanja, kot so npr. kako je država poskrbela za študentke mamice ter ali je ta skrb primerna. Kako univerze razumejo probleme študentk mamic? So pravice, ki jim pripadajo po ZVis, le na papirju ali se dejansko uresničujejo tudi v praksi in kako? Kaj bi univerze še lahko storile na tem področju? Kje se v praksi zatika in katere spremembe bi bile dobrodošle? Vse to bomo raziskali s pomočjo analize relevantne zakonodaje, preučili pa bomo tudi interne akte vseh treh javnih univerz v Sloveniji in predlagali morebitne konkretne spremembe na tem področju.

Ciljev diplomskega dela je več. Najprej bomo analizirali vso razpoložljivo literaturo ter nanizali nekatere temeljne teoretične ugotovitve na tem področju. Z analizo zakonodaje, predvsem ZSDP in ZVis ter internih aktov javnih univerz, bomo ugotovili, do katerih pravic so upravičene mamice na splošno in katere so tiste »dodatne« ugodnosti, ki pripadajo samo študentkam mamicam. Zanimalo nas bo tudi, ali obstaja kakšna bistvena razlika med tremi univerzami glede položaja študentk mamic. Na koncu bomo opravili še raziskavo – polstrukturiran intervju s šestimi mamicami študentkami z Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem in z Univerze v Ljubljani. Namen raziskave je dobiti poglobljeno predstavo o problematiki materinstva v času študija. Spraševali se bomo, s katerimi problemi se pri organizaciji študentskega življenja soočajo mlade mamice oz. njihove družine. Ali je na fakultetah položaj mamic študentk primerno urejen in kaj bi bilo lahko boljše/drugače ter kako bi se dalo to urediti? Zadnji cilj je, da pridemo na podlagi analize statotov, pravilnikov ter rezultatov empirične raziskave do ugotovitev in predlagamo univerzam določene spremembe na tem področju.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev

V teoretičnem delu bomo na podlagi teorije z metodo kompilacije povzeli najpomembnejše ugotovitve avtorjev na obravnavanem področju, z metodo komparacije pa jih bomo primerjali. Z metodo analize zakonodaje, ki jo bomo predhodno izbrali kot relevantno, bomo ugotovili, katere pravice pripadajo študentkam materam na splošno (kot vsem materam v Sloveniji) in katere so tiste, ki so povezane s statusom študenta. Analizirali bomo tudi statistične podatke, ki so relevantni za našo obravnavo. Z metodo komparacije bomo naredili primerjavo položaja študentk mamic na treh univerzah.

V empiričnem delu naloge bomo s polstrukturiranim intervjujem mamice študentke spraševali, kako so bile zadovoljne z organizacijo študija na fakultetah v povezavi z materinstvom, ali jim je fakulteta pomagala v času nosečnosti in po porodu glede študija ter kako bi lahko bile pomoč in ugodnosti še drugače urejene. Intervju bo potekal neposredno, in sicer s šestimi mamicami, starimi 26–30 let: z dvema študentkama Univerze na Primorskem

(Pedagoška fakulteta in Fakulteta za management), z dvema študentkama Univerze v Ljubljani (Fakulteta za šport in Fakulteta za upravo), z eno študentko Univerze v Mariboru (Fakulteta za organizacijske vede Kranj) ter z eno študentko samostojnega visokošolskega zavoda (Fakulteta za zdravstvo Jesenice). Polstrukturiran intervju bomo uporabili predvsem zato, ker želimo zbrati dodatne informacije, dodatna spoznanja, pri čemer nam bo stopnja obvladljivosti tega intervjuja zadostna. V polstrukturiranem intervjuju je večina vprašanj že vnaprej določena. Toda kljub temu je dovolj prostora za misel oz. podrobnejši odgovor na vsako vprašanje (Wilkinson in Birmingham 2003).

1.4 Predpostavke in omejitve diplomskega dela

Naša omejitev pri diplomskem delu je le-ta, da je za to temo zelo malo strokovne ter znanstvene literature. Objave o študentskih družinah so dostopne predvsem preko različnih spletnih strani, kjer pa gre večinoma za informacije, ki so namenjene predvsem študentkam mamicam/očetom oz. študentskim družinam.

2 NATALITETA, MATERINSTVO IN DRUŽINSKA ZAKONODAJA

V tem poglavju vpeljujemo in predstavljamo nekatere pomembnejše pojme, ki so ključni za raziskavo diplomskega dela.

2.1 Nataliteta in materinstvo

Na Univerzi v Kaliforniji so naredili novo globalno študijo in to kar v 40 državah, kjer so raziskovali in proučevali povezavo med ekonomskimi podatki in rodnostjo (Samt, Mason in Lee 2014). Ugotovitve kažejo, da približno 2 otroka na žensko povečuje življenjsko raven v državi. Slovenija se po tem uvršča na zelo nizko raven, saj imamo rodnost nekje med 1,2 in 1,6 otroka na žensko, kar seveda ne vpliva pozitivno na naravno prirast. Skoraj vse države pa stremijo k temu, da bi se rodnost povečala, saj se s tem povečuje bazen davkoplačevalcev (prav tam). Po zadnjih podatkih na SURS (2013) ugotavljajo: »V letu 2013 se je rodilo 21.111 otrok (10.804 dečkov in 10.307 deklic) ali drugače povedano 3,8 % manj kot v prejšnjem letu. « V letu 2013 je vrednost osnovnega kazalnika rodnosti znašala 10,3. Stopnja rodnosti je bila leta 2013 nižja kot prejšnje leto, le-ta je znašala 1,55. V letu 2013 so bile najbolj rodne ženske, tako kot že v zadnjih nekaj letih, stare 25–29 let (v povprečju so rodile 108 otrok na 1.000 žensk), sledijo jim ženske stare 30–34 let (104 otroci na 1.000 žensk). Rodnost se je v teh dveh starostnih skupinah v primerjavi s prejšnjim letom nekoliko znižala. Zvišala se je le med ženskami starimi 20–24 let in tako dosegla vrednosti izpred desetih let (44 otrok na 1.000 žensk). Približno enako število otrok so rodile ženske, stare 35–39 let.

Materinstvo je vez med dvema osebama (med materjo in otrokom) in predstavlja prevzem velikih čustvenih in intelektualno zahtevnih ter hkrati zadovoljstvo vzbujajočih nalog, ki se jim vsaka mati rada posveti. Prestavljanje materinstva na poznejša leta se v Sloveniji še ni ustavilo, zato je bila v letu 2013 povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka najvišja po 2. svetovni vojni, to je 29 let. V primerjavi s prejšnjim letom se je zvišala za 0,1 leta. Če gledamo povprečno starost matere ob rojstvu vseh otrok (ne glede na vrstni red rojstva), pa je znašala 30,5 leta, kar pomeni, da je v primerjavi s prejšnjim letom ostala nespremenjena (SURS 2013).

2.2 Kdaj je najprimernejši čas imeti otroka?

Starost žensk ob rojstvu prvega otroka se povečuje, obenem pa imajo ženske tudi vedno manj otrok. Slovenija se v tem pogledu postavlja ob bok zahodnim družbam, kar se kaže predvsem v podaljšanju obdobja šolanja, večja se delež žensk na podiplomskem izobraževanju, sam trg dela in pogoji na trgu dela pa vplivajo na odločitev za materinstvo (Rener idr. 2006, 74).

Zdravniki in drugi strokovnjaki so ženske razdelili v 3 starostne skupine glede na čas zanositve in s tem informirajo ženske o tem, kdaj je najprimernejše imeti otroka glede plodnosti in zdravstvenih težav, ki se pojavijo v vsakem obdobju drugače (Pušenjak 2011).

Prvo starostno obdobje je med 20. in 24. letom, ko smo ženske veliko bolj plodne, kar pomeni, da je zanositev veliko manj naporna kot v kasnejših letih, ko je treba veliko več truda in časa posvečati temu, kdaj prihaja ovulacija. Ta leta pa so tudi najprimernejša, saj imajo ženske manj verjetnosti za spontani splav in genske okvare ploda. Bodoče mamice se v teh letih lahko nekoliko slabše počutijo, ker se obremenjujejo s službo, šolo in z drugimi stvarmi. Nekatere pa se počutijo lahko prav sproščeno, saj v tem času na stranski tir potisnejo šolo, misel na službo in se bolj posvetijo otroku. Res pa je, da se večina žensk znajde v neki dilemi, saj imajo mlade ženske veliko dela s samopodobo in samozavestjo, kar pa se lahko hitro z zanositvijo poruši (Pušenjak 2011).

Naslednje starostno obdobje, določeno s strani strokovnjakov, je med leti 25 in 29, kar je še vedno zelo dobro za hitro in bolj sproščeno zanositev. V tem obdobju začnejo zdravniki in drugi strokovnjaki ženske bolj opominjati na zdravo prehrano in večje gibanje v času pred nosečnostjo in med njo, saj se s tem zmanjša verjetnost nekaterih zdravstvenih težav, ki bi jih lahko imele mamice v tem času. Kljub vsemu je obdobje do 25. leta še vedno primernejše za sam porod in poporodno izgubljanje kilogramov kot kasnejša leta. Je pa tukaj že prisotnih nekaj težav, ki se lahko bolj verjetno pojavijo, kot sta rak na dojkah in jajčnikih. Zdravniki vzroke predpisujejo intenzivnemu hormonskemu dogajanju, prav tako se poveča tudi možnost spontanega splava in zdravstvenih zapletov ob rojstvu. Ženska v poznih dvajsetih letih pa je čustveno zrelejša za otroka, prav tako pa tudi stabilnejša (Pušenjak 2011).

Kot zadnje obdobje, ki je še nekako sprejemljivo za zdravo zanositev ženske, je med 30. in 34. letom. To obdobje ima nekaj prednosti in tudi veliko več slabosti kot prejšnji dve. Prednost je v tem, da imajo ženske več izkušenj, večina jih ima v tem času že dokončano izobrazbo in delovne izkušnje, navajane so naporega dela – posledično imajo zaradi tega prednost pri otroku, ker so lahko potrpežljivejše in se jim ni treba ukvarjati z vprašanjem, ali jim bo uspelo dobiti delo, ko bodo že imele otroke. S tem vprašanjem pa se zelo pogosto ukvarjajo mlade mamice. Slabosti pa so predvsem v tem, da po 30. letu kvaliteta jajčec počasi začne upadati, zato se lahko pari trudijo otroka spočeti tudi po več let zapored. Prav tako se po 35. letu hitreje lahko zgodi spontani splav in večja je verjetnost za gensko okvaro ploda (Pušenjak 2011).

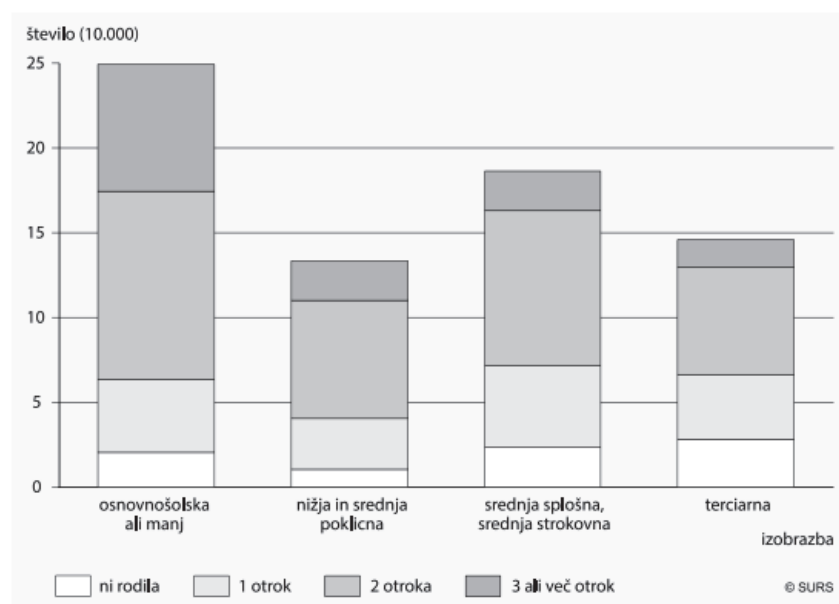
2.3 Pojem družine

Družina je zelo širok pojem, zato jo vsak definira po svoje in prav v ta namen smo v nadaljevanju povzeli nekaj najpogostejših opredelitev. Kleiman (2003, 11) pravi: »Družino definiramo v ožjem smislu kot jedrno družino, to sta dve osebi ali več oseb, ki živijo v

skupnem gospodinjstvu in so med seboj povezane z zakonsko zvezo, kohabitacijo ali s starševskim razmerjem.« Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR, Uradni list Republike Slovenije, št. 69/04, 101/07, 90/11 in 84/12) v 2. členu pojem družina pojasnjuje tako, da je to življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo. Slovar slovenskega knjižnega jezika pa družino definira kot »skupnost enega ali obeh staršev z otrokom, otroki«. Statistični urad RS pa družino opredeljuje kot življenjsko skupnost najmanj dveh ljudi v okviru zasebnega gospodinjstva, ne glede na potomstvo in zakonsko zvezo, vendar morata prebivati v istem stanovanju (Cingerle 2014). SURS (2011) je objavil podatke, da je bilo na dan 1. 1. 2011 v Sloveniji 429.673 družin z otroki. Finžgar (1970, 13) pravi: »Družina lahko nastane tudi iz izvenzakonske skupnosti ali s prav posebnim aktom, ki dovoljuje posvojitvev. «

2.4 Mamice študentke

Za Slovenijo postaja vedno bolj pomembno vprašanje starosti žensk z otroki. Bolj kot je ženska izobražena, večja je verjetnost, da še ni rodila. Z leti se stopnja izobrazbe pri ženskah viša, s tem pa tudi starostno obdobje, ko ženska rodi vsaj enega otroka. Ta razlika stopnje izobrazbe in starostnega obdobja se vedno bolj opaža v starosti nad 30 let, ko je večina žensk predvidoma že zaključila študij (SURS 2011). Vse skupaj pa je prikazano na spodnji sliki.

Slika 1: Rodnost žensk po izobrazbi, starih 30 ali več let, Slovenija, 1. 1. 2011

Vir: SURS 2011.

Obstaja zelo veliko razlogov, zakaj se ženske tako pozno odločajo za materinstvo. Eden izmed teh razlogov je tudi ekonomski, ki objektivno vpliva na upadanje rodnosti. Sem spadajo predvsem nezadostni in negotovi dohodki, ekonomska nestabilnost in brezposelnost, slabe možnosti reševanja stanovanjskega vprašanja, visoki stroški oskrbe otrok, s tem pa tudi

objektivne težave pri usklajevanju kariernega in družinskega življenja. V zvezi s tem Ule in Kuhar (2011, 109) navajata: »Za mlade je v današnjem času ključnega pomena ekonomska (materialna) podpora staršev. « Poleg tega so vsi mladi starši mnenja, da bi bilo zelo dobro, če bi imeli tudi podporo države, zlasti pri urejanju stanovanjskega vprašanja, ter višjo finančno pomoč v obliki socialnih transferjev.

3 DRUŽINSKI PREJEMKI V SLOVENIJI

V Evropi so se družinski prejemki prvič uveljavili na začetku 20. stoletja, najprej v Franciji in Belgiji, kasneje se jima je pridružila še Italija. Prostovoljno so jih sprva dajali le delodajalci svojim delavcem, v tridesetih letih pa jih je začela zagotavljati država. V Evropski uniji se pravice iz socialne varnosti (družinski prejemki, otroški dodatki itd.) določijo glede na delovni status in kraj prebivališča posameznika in ne glede na državljanstvo. Države EU pa se med seboj zelo razlikujejo po višini družinskih prejemkov, saj si same določijo pravila glede obsega pravic do nadomestil in storitev. Vse zagotavljajo družinske prejemke, vendar so zneski in pogoji po državah zelo različni. Nekaterne države imajo redna mesečna izplačila, druge pa pri določenih družinskih razmerah namesto neposrednih izplačil priznajo davčne ugodnosti.

Pri nas je bil prvi Zakon o družinskih prejemkih (ZDPre, Uradni list Republike Slovenije, št. 65/93, 71/94, 73/95, 26/99 in 97/01) sprejet šele leta 1993 in kasneje tudi velikokrat spremenjen in dopolnjen. Na samem začetku je urejal le pravico do nadomestila plače za čas porodniškega dopusta, nosečnosti in dopusta za varstvo in nego otroka (Strban in Kresal 2014, 16). Leta 2001 je bil sprejet nov zakon, in sicer Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP, Uradni list Republike Slovenije, št. 65/93, 71/94, 73/95, 26/99 in 97/01), ki je na novo vzpostavil sistem socialnega zavarovanja za starševstvo, kar pomeni pravico do starševskega nadomestila, pravico do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva in pravico do starševskega dopusta. Prav posebni del je namenjen družinskim prejemkom. Zakon je bil prenovljen leta 2014 in je s spremembami in novostmi začel veljati 29. aprila 2014 (ZSDP-1, Uradni list Republike Slovenije št. 26/2014). Zakon ureja zavarovanje in pravice za starševsko varstvo, ki iz tega izhajajo, pogoje in postopke za uveljavljanje posameznih pravic ter družinske prejemke. Zakon je razdeljen na tri dele: splošne določbe, zavarovanje za starševsko varstvo ter pravica do družinskih prejemkov. Slednji so urejeni v členih 62–97, ZSDP-1. S tem zakonom se v Sloveniji uresničuje zaveza države po 53. členu Ustave Republike Slovenije (Uradni list Republike Slovenije, št. 33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13), ki pravi, da država varuje materinstvo, družino, otroke in mladino, očetovstvo ter ustvarja za to varstvo potrebne razmere.

V nadaljevanju najprej predstavljamo, kako so v slovenski zakonodaji urejeni družinski prejemki, nato pa sledi njihova podrobna razlaga in analiza.

3.1 Družinski prejemki

Družinski prejemki so namenjeni kot spodbuda družinam, da si zagotovijo finančno podporo. Na ta način se pomaga staršem, da se razbremenijo bremena pridobivanja sredstev za preživljanje družine, s tem pa se povečuje tudi kakovost življenja otrok in družine. Nekateri so namenjeni vsem otrokom, spet drugi pa le določenim skupinam otrok. Družinski prejemki

se prejemajo do otrokovega 18. leta, lahko pa tudi dlje. Nekateri prejemki se izplačujejo v enkratnem znesku, drugi pa tudi kot mesečna dajatev, njihova višina se lahko spreminja. Prejemki se določajo glede na dohodke staršev, s tem je tudi pogojena višina zneska vsakega prejemka posebej.

Družinske prejemke lahko razdelimo v tri skupine:

- družinski prejemki ob rojstvu otroka, to sta starševski dodatek in pomoč ob rojstvu otroka;
- prejemki, ki so namenjeni vzgoji in izobraževanju otroka, sem spadata dodatek za veliko družino ter otroški dodatek;
- prejemki za nego in varstvo otroka s posebnimi potrebami, sem sodita dodatek za nego otroka in delno plačilo za izgubljeni dohodek (Strban in Kresal 2014, 68–70).

3.1.1 Starševski dodatek

Starševski dodatek je denarna pomoč za nego in varstvo otroka, namenjen staršem, ki niso upravičeni do nadomestila po ZSDP-1 (63. člen). Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) pišejo, da pravica do starševskega dodatka traja 365 dni od rojstva otroka, vendar se lahko tudi podaljša¹ (MDDSZ 2015e).

Pravice do starševskega dodatka po 65. členu ZSDP-1 nima:

- oče, mati ali druga oseba, ki prejema delno plačilo za izgubljeni dohodek po ZSVDP-1 oz. drugih zakonih, nadomestilo plače po tem zakonu ali pa plačilo prispevkov za socialno varnost, če ima štiri ali več otrok;
- otrokova mati ali oče, katerega zakonec, zunajzakonski partner ali partner registrirane istospolne partnerske skupnosti prejema nadomestilo za nego in varstvo otroka, plačilo prispevkov za socialno varnost zaradi pravice do dela s krajšim delovnim časom od polnega zaradi starševstva, plačilo prispevkov za socialno varnost, če ima štiri ali več otrok ali delno plačilo za izgubljeni dohodek po tem zakonu za istega otroka.

Pravico do starševskega dodatka ima praviloma mati in ga lahko uveljavi 30 dni pred predvidenim datumom poroda ali najkasneje 30 dni po rojstvu otroka, če imata tako mati kot

¹ Zakon predpisuje podaljšanje starševskega dodatka, in sicer:

- ob rojstvu dvojčkov se starševski dodatek podaljša za dodatnih 90 dni;
- ob rojstvu več hkrati živorojenih otrok se dodatek podaljša za vsakega nadaljnjega otroka za dodatnih 90 dni;
- ob rojstvu otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, se starševski dodatek podaljša za dodatnih 90 dni (na podlagi mnenja pristojne zdravniške komisije);
- staršem, ki ob rojstvu otroka varujejo in vzgajajo najmanj dva otroka do končanega prvega razreda osnovne šole, se starševski dodatek podaljša za 30 dni, za tri otroke 60 dni ter za štiri ali več otrok za dodatnih 90 dni;
- ob rojstvu nedonošenčka pa se starševski dodatek podaljša za toliko dni, kot je bila nosečnost krajša od 260 dni.

otrok stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in živita v Republiki Sloveniji. Center za socialno delo pa tistega, ki prejema starševski dodatek, prijavi v pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Starša se lahko dogovorita tudi tako, da oba prejemata starševski dodatek, toda pisno morata napisati, koliko časa bo kateri od njiju prejemal dodatek. Dogovor pa predložita k vlogi na Centru za socialno delo. Če se starša ne moreta dogovoriti, kdo bo prejemal dodatek, se o tem odloči center za socialno delo, pri čemer prvenstveno upošteva korist otroka (ZSDP-1, 64. člen). Višina starševskega dodatka trenutno² znaša 252,04 evrov in se čez leto lahko tudi spremeni (ZSDP-1, 63. člen).

Prenehanje pravice do starševskega dodatka ureja 67. člen ZSDP-1, ki določa, da pravica do starševskega dodatka preneha veljati takoj z naslednjim dnem, ko niso več izpolnjeni pogoji za njegovo prejemanje po tem zakonu. V primeru smrti otroka pa ta pravica preneha deseti dan po smrti otroka.

Starševski dodatek pripada vsem mamicam, ki ne prejema materinskega nadomestila, torej tudi študentkam mamicam. Posebno pozornost pa je potrebno posvetiti pravočasni oddaji vlog, saj so denarni prejemki glede datumov oddaje vlog zelo neusklajeni.

3.1.2 Pomoč ob rojstvu otroka

Pomoč ob rojstvu otroka je enkratni denarni znesek, ki je namenjen nakupu opreme za otroka. Najvišje možno izplačilo za pomoč ob rojstvu otroka znaša 280 evrov (ZSDP-1, 68. člen). Pravico do pomoči ob rojstvu otroka lahko uveljavlja mati ali oče, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in dejansko tudi živi v Republiki Sloveniji (69. člen ZSDP-1). Rejniki te pravice nimajo. Če se omenjeni pravici odpovedo starši zaradi takšnih ali drugačnih razlogov, jih lahko uveljavi druga oseba ali posvojitelj.

Pravico uveljavlja samo eden od staršev, in sicer največ 60 dni pred predvidenim datumom poroda in ne več kot 60 dni po rojstvu otroka. V praksi je treba biti zelo pozoren na datume oddaje vloge, sicer se po preteku 60 dni po rojstvu otroka ta pravica ne more več uveljavljati. Pravica se uveljavlja pri krajevno pristojnem centru za socialno delo glede na stalno oz. začasno prebivališče matere. Če mati nima urejenega stalnega ali začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji, to ureja na sedežu svojega delodajalca ali pa glede na kraj rojstva otroka. Obstaja pa tudi lažji način, tako da to pravico uveljavi oče, če ima urejeno stalno oz. začasno prebivališče v Republiki Sloveniji (MDDSZ 2015d).

V času učinkovanja protikriznih določb po Zakonu o uravnoteženju javnih financ (ZUJF, Uradni list Republike Slovenije, št. 40/12, 96/12, 104/12, 105/12, 25/13, 46/13, 56/13, 63/13, 99/13, 101/13, 107/13, 85/14, 95/14 in 24/15) je ta pravica urejena tako, da ta pripada samo

² September 2015

družinam z najnižjimi dohodki. S tega vidika imajo vsaj tukaj študentke mamice večjo prednost pred ostalimi mamicami, saj ne prejemajo nikakršnih dohodkov, kot so plača, regres itn. Zato jim tudi pripada najvišji znesek, če le nimajo zaposlenega partnerja, ki ima višjo plačo od minimalne povprečne slovenske plače.

3.1.3 Otroški dodatek

Otroški dodatek je bil uveden že leta 1993, sprva je bil namenjen vsem družinam z otroki v različnih višinah zneskov za predšolske, šolske in starejše otroke. V zadnjem času pa je namenjen predvsem družinam z nižjimi dohodki (Strban in Kresal 2014, 79–81). Ta pravica pomeni dodatek za izobraževanje, preživljanje in vzgojo otrok. Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS, Uradni list Republike Slovenije, št. 62/10, 40/11, 40/12, 57/12, 14/13, 56/13, 99/13 in 14/15) v 22. členu določa, da ima pravico do otroškega dodatka samo eden od staršev, ki neguje in varuje otroka ter ima prijavljeno prebivališče v Republiki Sloveniji. Prejema ga do otrokovega 18-ega leta, če izpolnjuje tudi druge pogoje po zakonu, ki ureja družinske prejemke. Dodatni pogoj, ki je določen v ZSDP-1, je dejansko bivanje v Sloveniji.

V ZSDP-1 piše, da otroški dodatek ne pripada za otroka, ki je v delovnem razmerju ali pa je vključen v obvezno zavarovanje iz naslova opravljanja kmetijske dejavnosti v skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ, Uradni list Republike Slovenije, št. 96/12, 39/13 in 63/13) ali opravlja samostojno dejavnost oz. je družbenik gospodarske družbe. Prav tako ta pravica ne pripada za tistega otroka, ki je zaradi zdravljenja, vzgoje, šolanja ali usposabljanja v zdravstveni ustanovi ali zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo v trajanju več kot 30 dni, ali če je v rejništvu. Vendar zakon tudi v teh primerih dopušča pravico do otroškega dodatka, če starši dokažejo, da tudi v tem času materialno skrbijo za otroka. Pravica ne pripada tistemu staršu, ki ima pravico do otroškega dodatka na podlagi mednarodne pogodbe. Prav tako pravica ne pripada za tistega otroka, ki ne živi z obema staršema, če preživnina ni dogovorjena na centru za socialno delo ali pa določena s sodbo sodišča, razen v primerih, če očetovstvo ne bi bilo urejeno (ZSDP-1, 74. člen). Izjemoma pa se tudi v teh primerih pravica do otroškega dodatka prizna, če se dokaže, da se preživnine ne da uradno določiti ali pa se o njej dogovoriti (ZSDP-1, 74. člen).

ZSDP-1 v 72. členu ureja tudi izjemno višino otroškega dodatka v primerih, če otrok živi samo z enim od staršev oz. v enostarševski družini³. V teh primerih se posamezni znesek otroškega dodatka poveča za 30 odstotkov. Če predšolski otrok ni vključen v vrtec v skladu s predpisi, ki urejajo vrtce, se posamezni znesek otroškega dodatka poveča še za 20 odstotkov.

³ Enostarševska družina je skupnost enega od staršev z otroki, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne prejema prejemkov za preživljanje ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejema prejemkov za preživljanje dejansko tudi ne prejema.

Vlogo za pravico do otroškega dodatka je treba oddati 30 dni po rojstvu otroka, prizna pa se z mesecem otrokovega rojstva. Pravica traja leto dni in se nato z oddajo nove vloge podaljša, toda potrebno jo je oddati v tistem mesecu, ko le-ta poteče. Višina otroškega dodatka je odvisna od dohodka družine in števila članov družine, otroški dodatek pa pripada takrat, ko dohodek na družinskega člana ne presega z zakonom določenega odstotka povprečne plače v RS v prejšnjem koledarskem letu. Z interventnimi ukrepi zaradi krize je ta cenzus določen na 64 % povprečne plače na družinskega člana (MDDSZ 2015c).

Spodnja preglednica prikazuje višino otroškega dodatka glede na uvrstitev v dohodkovni razred.

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v % in evrih)	Znesek otroškega dodatka za otroka do konca osnovne šole ali do 18 leta (v evrih)			Znesek otroškega dodatka za otroka v srednji šoli, vendar najdlje do 18 leta (v evrih)		
		1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok	1. otrok	2. otrok	3. in naslednji otrok
1	do 18 % do 179,46	114,31	125,73	137,18	114,31	125,73	137,18
2	nad 18 % do 30 %, nad 179,46 do 299,10	97,73	108,04	118,28	97,73	108,04	118,28
3	nad 30 % do 36 %, nad 297,10 do 358,92	74,48	83,25	91,98	74,48	83,25	91,98
4	nad 36 % do 42 %, nad 358,92 do 418,74	58,75	67,03	75,47	58,75	67,03	75,47
5	nad 42 % do 53 %, nad 418,74 do 528,42	43,24	50,45	57,63	43,24	50,45	57,63
6	nad 53 % do 64 %, nad 528,42 do 638,09	27,40	34,29	41,14	39,10	45,99	64,05

Preglednica 1: Otroški dodatek glede na uvrstitev v dohodkovni razred

Vir: MDDSZ 2015c.

Otroški dodatek izplačuje MDDSZ in se izplača najkasneje do 15. v mesecu za pretekli mesec. Študentke mamice lahko na ta način pridejo do najvišjega zneska, saj nimajo dohodkov. Menimo, da je država uredila finančno podporo v korist študentkam mamicam. Če ima partner študentke mamice višjo plačo od minimalne povprečne slovenske plače, pa to pomeni, da s tem višina otroškega dodatka pade, saj družina preide v višji dohodkovni razred (glej zgornjo tabelo). Naj na tem mestu poudarimo, da je otroški dodatek v zelo veliko pomoč tistim študentskim družinam, kjer sta še oba starša študenta.

Glede višine in časa upravičenosti do otroškega dodatka smo opravili primerjavo med Slovenijo in Avstrijo. V Avstriji je kot pomoč družini uveljavljen poseben dodatek, t. i. »Familienbeihilfe«, ki ga prejemajo starši do otrokovega 18. leta starosti, če pa se otrok odloči, da se bo šolal za poklic ali študiral, pa se ta pravica podaljša do 24. leta, v določenih primerih pa se lahko podaljša še za dodatno leto (to velja npr. za študentke mamice, ki so v času študija rodile). To pravico izplačuje avstrijska davčna uprava, njena višina ni vezana na dohodek družine. Zraven te pomoči dobi vsak davkoplačevalec v družini mesečno za vsakega otroka še 58,40 EUR olajšave (Kinderabset zubetrag). Podatke o višini otroškega dodatka si lahko vsak posameznik izračuna na spletni strani avstrijske delavske zbornice (Arbeitskammer⁴ b.l.).

3.1.4 Dodatek za veliko družino

ZSDP-1 v 77. členu pravi, da je dodatek za veliko družino letni prejemek, namenjen družini, ki ima tri ali več otrok do starosti 18 let. Po 18. letu pa le še, če so otroke starši dolžni preživljati v skladu z določbami zakona, ki ureja družinska razmerja. Pravico do dodatka ima le eden od staršev, ki ima skupaj z otroki skupno stalno prebivališče v Republiki Sloveniji in le-ti tudi živijo v Republiki Sloveniji. Ta pravica pa lahko pripada tudi drugi osebi, kadar trije ali več otrok iz iste družine živijo brez staršev. Višina dodatka trenutno znaša 395 evrov na družino s tremi otroki, 480 evrov pa na družino s štirimi ali več otroki (ZSDP-1, 77. in 78. člen).

Kljub finančni spodbudi države, da bi se družine povečevale, se študentske družine zelo težko odločijo za tri ali več otrok. Menimo, da se je država pri tem le nekoliko zmotno odločila za tako podporo, saj si družine, ki nimajo dovolj velikih prihodkov, ne želijo imeti treh ali več otrok. Danes si je veliko težje kot včasih predstavljati, kako bi preživeli iz meseca v mesec s tako nizkimi dohodki kljub znatni državni finančni pomoči.

⁴ [Http://familienbeihilfe.arbeiterkammer.at](http://familienbeihilfe.arbeiterkammer.at).

3.1.5 Dodatek za nego otroka

Dodatek za nego otroka je denarni dodatek za otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo ter se uporabi predvsem za kritje večjih življenjskih stroškov, ki jih ima družina pri preživljanju in negi otroka. Znesek tega dodatka je določen v dveh višinah. Prva velja za otroke s težko motnjo v duševnem razvoju in znaša le 100 evrov. Višji dodatek, v znesku 200 evrov, je namenjen otrokom s težko ali funkcionalno težko gibalno oviro, s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju ali za otroke z določeno boleznijo iz seznama hudih bolezni, ki ga določi minister na predlog pediatrične klinike. Pravico do tega dodatka ima le eden od staršev, če ima otrok stalno prebivališče v Republiki Sloveniji, tudi živeti mora v Republiki Sloveniji, uveljavi pa se na podlagi mnenja zdravniške komisije. Dodatek za nego otroka traja, dokler trajajo razlogi zanj oz. do 18. leta starosti, po 18. letu pa samo v primeru, če se otrok sam ni zmožen preživljati. Če se otroka vpiše v zavod za usposabljanje ali zdravstveno ustanovo, v kateri ima celodnevno oskrbo in traja več kot 30 dni, ta pravica staršem ne pripada več v celoti, pač pa zgolj v sorazmernem deležu (ZSDP -1, 79.–82. člen).

3.1.6 Enkratni denarni prispevek za novorojenca

Enkratni denarni prispevek za novorojenca nameni vsaka občina posebej vsaki mami, ki rodi otroka. S tem se družini zagotavlja dopolnilni prejemek za kritje stroškov, ki nastanejo ob rojstvu otroka. Višina zneska pa se razlikuje od občine do občine. Nekatere občine dajo novorojenčkom le simbolična darila, nekatere pa tudi 1000 evrov. Tak primer sta občini Moravske Toplice in Komen. Ljubljanska občina svojim novorojenčkom podari 380 evrov, toda samo socialno ogroženim družinam. Kranj podeli 112,67 evrov, medtem ko v Kopru mladim družinam namenijo 200 evrov. Občinski pravilniki o dodelitvi enkratne denarne pomoči urejajo postopek za pridobitev tega prispevka na zelo podoben način. Pravica se pridobi na podlagi pisne vloge, ki ji morajo biti priloženi naslednji dokumenti:

- izpisek iz matičnega registra o rojstvu otroka,
- potrdilo o stalnem prebivališču ter državljanstvu vlagatelja ali fotokopija osebne dokumenta vlagatelja,
- potrdilo o stalnem prebivališču ter državljanstvu novorojenca,
- fotokopija dokumenta, iz katerega je razvidna številka transakcijskega računa vlagatelja.

Na žalost nekateri za to pravico sploh ne vedo in je zaradi tega niti ne uveljavljajo. Menimo, da bi morale občine svoje občane bolj informirati o zgoraj naštetih pravicah, morda to informacijo objaviti na nekem vidnem mestu ali na spletnem portalu občine. Še večji učinek pa bi najbrž imelo obveščanje občanov preko centrov za socialno delo, slednji pa bi v svojih prostorih lahko imeli kakšne plakate, na katerih bi bile zapisane pravice, ki jih lahko uveljavljajo bodoče mamice.

3.2 Prednosti družinskih prejemkov za študentke mamice

Zaradi svoje večinoma slabe finančne situacije imajo študentke mamice običajno večjo prednost pri posameznih družinskih prejemkih. Največja prednost je pri otroškem dodatku, saj je cenzus za višino denarnega zneska določen na 64 % povprečne plače na družinskega člana. Ker študentke mamice nimajo prihodkov, s tem dobijo najvišji znesek otroškega dodatka. Starševski dodatek pripada študentkam mamicam, ne pa tudi mamicam, ki so ali so bile zaposlene. Te imajo pravico do starševskega nadomestila. Prednost študentk mamic je tudi pri pravici pomoči ob rojstvu otroka, saj je ta namenjen socialno ogroženim družinam, kamor sodijo tudi študentke mamice, vendar samo v primeru, da ima partner minimalno povprečno slovensko plačo ali v primeru, ko je študentka mamica enostarševska družina.

Poleg težav, povezanih z materialnim položajem družine, se študentke mamice soočajo tudi s skrbmi, povezanimi z usklajevanjem materinstva in študija. Več o tem v naslednjem poglavju.

4 PRAVICE ŠTUDENTK MAMIC V POVEZAVI S ŠTUDIJEM

V prejšnjem poglavju smo opisali predvsem sistem socialnih transferjev, do katerih so lahko upravičene tudi študentke matere. V nadaljevanju analiziramo pravni položaj študentk mamic po visokošolski zakonodaji.

4.1 Študentska družina

Študentska družina je družina, kjer ima vsaj eden izmed staršev urejen status študenta. Take družine so zelo dojemljive za vsakršne spremembe, ki se dogajajo na fakulteti tekom študijskega leta, saj jim le-te lahko izboljšajo oz. poslabšajo njihov način življenja. Študentske družine pogosto ne vedo, na koga oz. kam naj se obrnejo, ko potrebujejo pomoč ali ko imajo težave pri usklajevanju študijskih in družinskih obveznosti.

4.2 Pravice študentskih družin oz. študentk mamic

Študentke mamice imajo v času študija pravico do dodatnega študijskega leta, vpisa v višji letnik, bivanja v študentskem domu, dodatne subvencionirane prehrane, državne štipendije ter statusa študentke matere, kar je podrobneje urejeno v statutih Univerz in internih aktih fakultet. V nadaljevanju vse te pravice podrobneje predstavljamo.

4.2.1 Status matere

Status matere je opredeljen kot status, ki ga pridobi študentka, ko predloži izpisek iz matičnega registra o rojstvu otroka, vendar mora biti otrok mlajši od 3 let. Pravico do pridobitve statusa imajo starši, ki negujejo otroka, starega do treh let oz. če je mati samohranilka ali če ima hudo bolnega otroka, mlajšega od sedmih let. Pravice in dolžnosti, ki jih prinaša status matere, so enake kot pri statusu športnika, umetnika ali študenta s posebnimi potrebami. Študentka mamica ima določene ugodnosti pri vpisu v višji letnik, drugačne zahteve glede prisotnosti pri predavanjih, vajah in drugih oblikah študija ter prilagoditve terminov opravljanja izpitov. Status študentke mamice se praviloma dodeli za tekoče študijsko leto (prim. Pravilnik o dodiplomskem študiju Univerze v Ljubljani 2014, 87. člen), ki se lahko izjemoma tudi podaljša.

4.2.2 Dodatno študijsko leto

Študentka mamica ima pravico do podaljšanja statusa študenta za eno leto za vsakega živorojenega otroka, ki pa ga lahko uveljavi kadarkoli med študijem ali na koncu študija (npr. če rodi otroka na začetku 3. letnika, si lahko podaljša absolventski staž). To pravico ureja Zakon o visokem šolstvu (ZViS, Uradni list Republike Slovenije, št. 32/12, 40/12, 57/12,

109/12 in 85/14), ki velja od 8. decembra 1993. Prav tako je ta pravica zapisana tudi v Statutu Univerze na Primorskem v 169. členu (UP –UPB1, Uradni list Republike Slovenije, št. 124/08), v Statutu Univerze v Ljubljani v 239. členu (Uradni list Republike Slovenije, št. 8/05, 118/05, 72/06, 76/06 – popr., 59/07, 82/07 – popr., 81/07, 5/08, 42/08, 62/08, 3/09, 14/09, 38/09, 48/09, 55/09, 3/10, 47/10, 18/11, 26/11, 89/11, 26/12, 38/12, 50/12, 56/12, 35/13, 83/13, 22/14, 35/14, 57/14 in 16/15) in Statutu Univerze v Mariboru v 212. členu (UM – UPB10, Uradni list Republike Slovenije, št. 46/12).

4.2.3 Vpis v višji letnik

Študentka mamica ima pravico, da se vpiše v višji letnik tudi, če ni opravila vseh obveznosti, določenih s študijskim programom za vpis v višji letnik, kar določajo statuti vseh treh obravnavanih javnih univerz (118.a člen Statuta Univerze na Primorskem, 85. člen Statuta Univerze v Mariboru, 153. člen Statuta Univerze v Ljubljani). Za uveljavitev te pravice je treba na univerzo oz. matično fakulteto nasloviti prošnjo in izpisek iz matične knjige ali potrdilo ginekologa o nosečnosti. O pravici do vpisa v višji letnik kljub neizpolnjenim pogojem odloča komisija za študijske zadeve matične fakultete ali drug organ, določen z internim aktom univerze ali njene članice.

4.2.4 Bivanje v študentskem domu

Vsaka študentka mamica ima pravico do 100 dodatnih točk za sprejem v študentski dom, vendar mora imeti otroka pri sebi (Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov, Uradni list Republike Slovenije, št. 22/01, 35/06, 75/08, 97/10, 46/12 in 55/13). Kljub temu pa otrok ne sme biti starejši od šestih oz. sedmih let ali šoloobvezen. Ne glede na to kdaj je bil otrok rojen, se lahko odda vloga za bivanje v študentskem domu tudi, ko rok za oddajo vlog poteče. Študentskim družinam pa so ponekod namenjeni tudi posebni bivanjski prostori, saj morajo biti le-ti otroku vsaj malo prilagojeni. Študentka mamica si lahko tudi podaljša pravico do bivanja v študentskem domu za eno leto, skladno s podaljšanjem statusa študenta. Subvencionirano bivanje se lahko dodeli tudi partnerju študentke, če je le-ta državljan Slovenije, vendar mora prav tako imeti status študenta ter ne sme biti v delovnem razmerju ali samozaposlen (17. člen pravilnika).

4.2.5 Subvencionirana prehrana

Subvencionirana prehrana pripada vsakemu, ki ima status študenta in se izobražuje na visokošolskem zavodu ali višji strokovni šoli ali v Republiki Sloveniji in ni zaposlen ali vpisan v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje (Zakon o subvencioniranju študentske prehrane ZSŠP, Uradni list Republike Slovenije, št. 85/02, 52/07 in 74/07). Vse kar študent potrebuje za koriščenje subvencionirane prehrane, je mobilni

telefon ali brezkontaktna čip kartica. Študent oz. študentka se lahko prehranjuje pri kateremkoli ponudniku študentske prehrane po vsej Sloveniji. Mesečno ima na razpolago toliko bonov, kolikor je delovnih dni v mesecu. Če so študentu ostale subvencije, jih lahko uporabi v naslednjem mesecu, saj se mu le-te prenesejo iz preteklih dveh mesecev (ŠOS 2012). Vsaka mamica študentka je upravičena do dodatnih desetih bonov za prehrano na mesec za vsakega otroka (ZSSP, 8. člen). To pomeni, da lahko uporabi dve ali več subvencij hkrati, odvisno od tega, koliko dodatnih bonov ima⁵.

4.2.6 Državna štipendija

Zakon o štipendiranju (ZŠtip, Uradni list Republike Slovenije, št. 56/13 in 99/13) pravi, da je državna štipendija namenjena študentom, ki se izobražujejo in izhajajo iz socialno šibkejših družin. ZŠtip v svojem 87. členu določa, da se štipendijsko razmerje in prejemanje štipendije podaljša za eno dodatno študijsko leto, če štipendist ponavlja letnik zaradi:

- starševstva,
- izjemnih družinskih in socialnih okoliščin,
- opravičljivih zdravstvenih razlogov,
- neizpoljenih študijskih obveznosti zaradi višje sile.

Podaljšanje štipendijskega razmerja za dodatno študijsko leto v primerih iz prejšnjega odstavka je možno le enkrat na posamezni ravni izobraževanja iz razlogov, ki so bili podani v predhodnem študijskem letu. Starševstvo iz prve alineje tega člena lahko uveljavlja le tisti od staršev, ki prejema starševski dodatek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke. Štipendija pa v času absolventskega staža traja le 12 mesecev in se ne podaljšuje. Za pridobitev te pravice je potrebno oddati vlogo za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Lahko se jo odda kadarkoli med letom na pristojnem centru za socialno delo. Ob prijavi pa se upoštevajo le dohodki družine in ne dohodki starih staršev študentke mamice. Višina štipendije je odvisna tudi od dodatkov, kot so: dodatek za bivanje, dodatek za uspeh in dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami (ZŠtip, 87. člen).

⁵ Primer: Če ima dva otroka, lahko v enem dnevu uporabi 6 bonov za prehrano, vendar mora vmes preteči vsaj 4 ure.

5 POSEBNE PRAVICE ŠTUDENTK MAMIC

V nadaljevanju diplomske naloge bomo predstavili nekatere posebne pravice, ki lahko študentkam mamicam bistveno olajšajo stiske v času nosečnosti, materinstva in skrbi za otroka, pa v javnosti niso tako zelo poznane. Večina nosečnic informacije o pravicah pridobi na drugačen način, nekatere se pozanimajo pri mamicah, ki so že rodile pred njimi, na spletnih straneh, nekatere šele v porodnišnici.

5.1 Pravica do pridobitve pokojninske dobe

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2 Uradni list Republike Slovenije, št. 96/12, 39/13, 99/13, 101/13, 44/14, 85/14 in 95/14) določa, da se morajo obvezno zavarovati osebe, za katere tako določajo predpisi, ki urejajo starševsko varstvo (19. člen ZPIZ-2). Toda eden od staršev, ki je upravičenec do starševskega dodatka, ne sme imeti obveznega zavarovanja na drugi podlagi (kot npr. delno plačilo za izgubljeni dohodek, starševsko nadomestilo, pravica do starševskega dopusta, pravica do plačila sorazmernega dela prispevkov ali pravica do dela s krajšim delovnim časom zaradi varstva in nege otroka za razliko do polnega delovnega časa).

Zgoraj povedano za študentke mamice pomeni, da jim s tem pripada pravica do pridobitve enega leta pokojninske dobe za vsakega živorojenega otroka v času študija. Za to pravico pa ni potrebno oddajati nikakršne posebne vloge, saj imajo na zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje o tem že vse informacije, katere pridobijo že z vpisom na določeno fakulteto ali ko se podaljša status ali se nadaljuje šolanje v naslednji letnik (ZPIZ-2, 161. člen).

5.2 Vrtec za otroke študentov

Vrtec za otroke študentov imajo urejen le v Ljubljani v Rožni dolini, kjer deluje enota Viških vrtcev in je namenjena otrokom študentov, starih od 11 mesecev do 3 let. Poleg tega, da imajo študentke mamice na ta način urejen vrtec, pa imajo prav tako dodatnih 45 točk za bivanje v študentskem domu, če otroka vpišejo v ta vrtec (Študentska svetovalnica 2014). Tisti, ki prejemajo denarno socialno pomoč, so na podlagi 32. člena Zakona o vrtcih (ZVrt, Uradni list Republike Slovenije, št. 100/05, 25/08, 98/09, 36/10, 62/10, 94/10, 40/12 in 14/15) plačila vrtca oproščeni. Tisti, ki pa do denarne socialne pomoči niso upravičeni, pa lahko uveljavljajo pravico do znižanja plačila vrtca, če je otrok vključen v javni vrtec, zasebni vrtec s koncesijo ter zasebni vrtec, ki se financira iz občinskega proračuna. Višina plačila vrtca se ugotavlja glede na povprečni mesečni dohodek na osebo. Od 1. januarja 2014 dalje velja določba 32. člena ZVrt, ki pravi, da se plačilo staršev za vrtec določi v skladu z zakonom, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev (ZUPJS). Starši, ki imajo v vrtcu vpisana ali vključena hkrati dva ali več otrok, plačajo za mlajšega otroka samo 30 % plačila, kot jim je določeno v

skladu z zakonom za znižano plačilo vrtca. Za vsakega nadaljnjega mlajšega otroka pa so plačila oproščeni. Sredstva v višini razlike do znižanega plačila vrtca se vrtcem zagotovijo iz državnega proračuna.

Menimo, da bi ureditev vrtcev za študentke mamice lahko uredile tudi Univerza na Primorskem in Univerza v Mariboru, in sicer po zgledu tistega v Rožni dolini, kamor bi lahko dali svoje otroke v času, ko so starši na fakulteti in se izobražujejo.

5.3 Denarna socialna pomoč

Osebe, ki si ne morejo zagotoviti sredstev zase in za svoje družinske člane v višini minimalnega dohodka, ki od 1. avgusta 2014 naprej znaša 269,20 evrov, iz razlogov, na katere ne morejo vplivati, lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč. Med takšne razloge spada tudi materinstvo v času rednega študija. Ker pa so študente do 26. leta starosti v času študija (ko imajo status študenta) skladno z zakonom dolžni preživljati starši, si je potrebno najprej urediti preživnino s strani staršev, šele nato lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč⁶ (MDDSZ 2015a). V spodnji preglednici predstavljamo zneske denarne socialne pomoči v določenih primerih.

Status za:	Znesek (v EUR)
prvo odraslo osebo ali samsko osebo ali odraslo osebo, ki je v institucionalnem varstvu;	269,20
prvo odraslo osebo ali samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec;	344,57
prvo odraslo osebo oz. samsko osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec;	419,95
samsko osebo med dopolnjenim 18. in 26. letom starosti, prijavljeno na zavodu za zaposlovanje v evidenci za brezposelne osebe oz. v evidenci iskalcev zaposlitve, ki ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši ali dejansko prebiva z njimi;	188,44
samsko osebo, ki je trajno nezaposeljiva ali trajno nezmožna za delo ali je starejša od 63 let (ženska) oz. 65 let (moški), ki ima prijavljeno stalno ali začasno prebivališče na istem naslovu kot osebe, ki niso družinski člani po tem zakonu in imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje oz. dejansko prebiva z njimi;	215,36
vsako naslednjo odraslo osebo;	161,52
vsako naslednjo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu več kot 128 ur na mesec;	236,89
vsako naslednjo odraslo osebo, ki je delovno aktivna v obsegu od 60 do 128 ur na mesec;	199,21
prvega otroka, ki je najstarejši;	215,36
vsakega naslednjega otroka;	188,44

⁶ V praksi študentje to omejitev zaobidejo tako, da se z vsakim od staršev dogovorijo za minimalen znesek preživnine, prejet preko računa (in prijavljen pristojnim državnim organom), saj vedo, da se vse šteje v dohodek, prav tako kot tudi preživnina za otroke.

Status za:	Znesek (v EUR)
povečanje za vsakega otroka v enostarševski družini, kadar je drugi od staršev umrl in otrok po njem ne dobiva prejemkov ali je drugi od staršev neznan ali kadar otrok po drugem od staršev prejemkov za preživljanje dejansko ne prejema.	53,84

Preglednica 2: Višina denarne socialne pomoči

Vir: MDDSZ 2015a.

Za izračun denarne socialne pomoči se upoštevajo dohodki, prejeti v zadnjih 3 mesecih. Denarna socialna pomoč se pridobi za obdobje 1–3 mesecev od prve vložitve vloge. Ko le-ta poteče, se lahko zaprosi za novo vlogo in potem se ta lahko podaljša tudi do 6 mesecev, če se vmes ni kaj spremenilo pri samem vlagatelju (MDDSZ 2015a).

5.4 Izredna denarna socialna pomoč

Izredna denarna socialna pomoč se uporablja za kritje izrednih stroškov, ki so povezani s preživljanjem in jih z lastnim dohodkom ali dohodkom družine ni mogoče pokriti. Dodeli se v enkratnem znesku ali v obdobju od 3 do 6 mesecev. Na mesec se to porazdeli tako, da oseba lahko dobi največ 269,20 evrov, kot družina pa največ 834,52 evrov (štiričlanska družina z dvema šoloobveznima otrokoma in brez zaposlitve staršev). V koledarskem letu bi to pomenilo, da samska oseba lahko dobi največ 1.346,00 evrov, družina pa največ 4.172,60 evrov. Če se zgodi nepričakovana nesreča, kot so potres, poplave, ujme in druge naravne nesreče, se lahko zaprosi za izplačilo v vrednosti treh zneskov. V drugem primeru pa se lahko koristi tudi izplačilo v vrednosti 2 zneskov za ogrevanje stanovanja/hiše, nakup pralnega stroja, štedilnika, tudi za poračun elektrike in ostalih podobnih izdatkov, toda ne za plačilo dolgov. Oseba, ki zaprosi za izredno denarno socialno pomoč, mora v roku 45 dni od prejete denarne pomoči, predložiti dokazilo o porabi denarja v namen, ki je bil zastavljen. Samo pomoč pa je treba porabiti v 30 dneh od prejema. Če se ne predloži dokazil o namenski porabi te pomoči ali pa se je ne porabi v roku 30 dni po prejemu, oseba 14 mesecev ostane brez izredne denarne pomoči. To pa ne velja v primeru naravne katastrofe. Osebe morajo biti pozorne tudi na to, da denarni znesek porabijo v celoti, sicer morajo neporabljen denarna sredstva vrniti, in sicer v roku 15 dni po porabi ostalega zneska. Poleg izredne denarne socialne pomoči se lahko zaprosi tudi za pravico do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev ter za pravico do plačila prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, prav tako to pripada tudi vsem družinskim članom, ki so zavarovani po tej osebi, ki dobiva denarno socialno pomoč, ki ni nujno, da je izredna. (MDDSZ 2015b).

Ker mamice študentke večinoma živijo še pri starših, morajo paziti, da se del stroškov glasi prav nanje (na študentke mamice), ker drugače izredne denarne pomoči za elektriko ne morejo dodati k ostalim stroškom. Na centru za socialno delo se lahko zaprosi za izredno denarno socialno pomoč za ogrevanje, elektriko, komunalo itn. S tem si lahko mlada družina

veliko pomaga, če se odseli od doma in živi sama v svojem ali najemniškem stanovanju. V praksi je za študentke mamice vse skupaj veliko težje, še posebej, če ima partner minimalno plačo, saj je tako v družini le en redni prihodek.

6 PODPORA NEVLADNIH ORGANIZACIJ ŠTUDENTKAM MAMICAM

V nadaljevanju bomo navedli nekaj nevladnih organizacij, ki skušajo čim bolj pomagati mamicam študentkam in izboljšati njihovo socialno stisko. Izredno veliko organizacij finančno podpira tako mamice študentke kot tudi njihove otroke na prav posebne načine.

6.1 Študentska hiša Srce

Študentska hiša Srce spada pod t. i. L'MIT organizacijo (ljubljska mreža informacijskih točk za mlade), ki s pomočjo Mestne občine Ljubljana in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport nudi pomoč študentskim družinam. Pomagajo jim tako, da jim nudijo brezplačno bivanje v hiši in pomoč pri ponovni vzpostavitvi življenjskih pogojev, ki posamezniku zagotavljajo samostojnost, srečo in lasten prihodek. Poleg tega pa še nudijo pravno, socialno in psihološko svetovanje, individualno psihoterapijo in podporno skupino za samopomoč, mediacijo, spremstvo in tudi karierno svetovanje. K njim se lahko zatečejo študentje ali študentske družine, ki so se znašli v življenjski ogroženosti, zaradi stisk, pomanjkanja finančnih sredstev prav tako pa je hiša namenjena tistim, ki so žrtve nasilja, ki izgubijo podporo staršev/družine, status študenta in posledično pravico do subvencioniranega bivanja itn. (L'MIT 2011).

6.2 Razpis za mlade mamice Kluba študentov Kranj (KŠK)

KŠK vsako leto v mesecu oktobru objavi razpis za mlade mamice, tradicionalni dobrodelni projekt, ki temelji na materialni pomoči študentskim družinam. Na razpis se lahko prijavijo vsi študenti, študentske družine (s statusom in nezaposleni) ali noseče študentke, ki izpolnjujejo pogoje članstva za vsako študijsko leto posebej. Postati morajo člani Kluba študentov Kranj pred prvim oktobrom tistega leta, ko so oddali prijavo na razpis. Poleg tega v sklopu projekta za mlade družine v novoletnem času organizirajo obdarovanje otrok z obiskom božička. Mamice si lahko skupaj z malčki ogledajo predstavo, prav tako pa se lahko udeležijo ustvarjalnih uric. Klub organizira tudi vadbo za mamice skupaj z dojenčki oz. vadbo za malčke. Vsako leto imajo veliko zanimivih delavnic in izletov. Na zaključni prireditvi študentskim družinam razdelijo vrednostne bone, ki jih lahko unovčijo v Baby centru ali trgovini Pikapolonica, najmlajšim pa pripravijo prijeten otroški program (KŠK 2012).

6.3 Klub študentskih družin Slovenije (KŠDS)

V Klubu študentskih družin Slovenije so študentske družine organizirane v obliki prostovoljnega in nepridobitnega združenja članov. Imajo tudi svoj statut, v katerem so naštetih člani in pravila, ki jih vsi spoštujejo. Svoje cilje in namene uresničujejo tako, da si ob prijetnem druženju prizadevajo:

- za urejen pravni status ter socialno in ekonomsko varnost družine;
- s pomočjo sponzorjev in donatorjev organizirati izlete, likovne delavnice, pustno in novoletno prireditev, subvencionirano letovanje, sankanje itn.;
- organizirati varstvo otrok, ure pravljič, otroške delavnice ipd.,
- podpirati druženje članov na prostovoljni osnovi z namenom izmenjave izkušenj, razumevanja in ustvarjanja občutka pripadnosti kolektivu, medsebojnega spoznavanja in jim pri tem pomagati z nasveti;
- skrbeti za uveljavljanje in ohranjanje statusa družine in informirati člane in druge s posebnimi informacijami (KŠDS b. l.).

6.4 Projekt Škisova štorclja

Projekt Škisova štorclja je namenjen študentskim družinam. Osnovni ideji projekta sta aktivno vključevanje mladih družin v ozaveščanje javnosti glede problematike študentskih družin in informiranje mladih družin o novostih in ugodnostih. Tako v ta namen vsako leto izberejo temo, na katero otroci narišejo svoje risbice in jih nato pošljejo po pošti ali pa jih oddajo v vrtec v Rožni dolini. Po končanem natečaju risbice tudi razstavijo in najizvirnejše nagradijo. Ta prireditev, v katero vključijo tudi delavnice za otroke, očete in mamice, vsako leto poteka na materinski dan, zvečer pa pripravijo še druženje študentk mamic. Poleg samega projekta Škisova štorclja pa se potrudijo tudi za informiranje mladih staršev preko brošur, elektronske pošte ter študentskih klubov o novostih s področja zakonodaje, subvencij in pomembnih ugodnostih za mlade družine (Zveza ŠKIS 2006).

6.5 Fundacija Študentski tolar

Ustanova Fundacija Študentski tolar pomaga študentom s povratno in nepovratno denarno pomočjo, z dodeljevanjem materialne pomoči, prav tako pa si tudi prizadevajo izboljšati socialni položaj študentov. Posamezni prosilec, ki je v hudi socialni stiski, lahko dobi enkratno denarno pomoč v višini od 450 do 850 evrov. Imeti mora status študenta na katerem koli višješolskem ali visokošolskem zavodu članice ŠOU v Ljubljani, biti mora brez rednega delovnega razmerja oz. na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje prijavljen v evidenci brezposelnih oseb. Upravičenci za dodelitev enkratne izredne denarne pomoči so študentje, ki se zaradi razlogov, na katere sami ne morejo vplivati, znajdejo v položaju hude materialne ogroženosti. Ti razlogi so:

- povečanje števila družinskih članov oz. rojstvo otroka prosilca;
- nastop brezposelnosti vzdrževalca družine;
- smrt enega izmed vzdrževalcev družine;
- spor prosilca z vzdrževalcem družine (s staršem/starši) glede preživninske obveznosti;

- nezmožnost prosilca za aktivno reševanje lastne materialne ogroženosti (nezmožnost dela preko študentske napotnice pooblašene organizacije) zaradi utemeljenih zdravstvenih težav;
- zdravstveni, psihosocialni ali druge posebne okoliščine (Fundacija Študentski tolar b.l.).

V Fundaciji prav tako ponujajo tudi možnost denarne pomoči v vrednosti enkratnega denarnega zneska v višini 300 evrov. Na voljo imajo tudi druge pomoči, kot so:

- pravica do subvencioniranega jezikovnega tečaja, pri čemer se plača le 30 evrov, če prosilec pridobi subvencijo;
- sodelovanje z zavodom Študentska menza, ki omogoča koriščenje študentskega kosila v študentski menzi Indeks v vrednosti 1,5 EUR, v kavarni Borštnik pa za 0,5 EUR;
- sodelovanje s ŠOU Športom, ki nudi 50 % popust na celoletne rekreacije (aerobika, HITT trening, joga, pilates, plavanje, zumba) in plesne tečaje;
- pomoč Hostla Celica, ki nudi 50 % popust pri doplačilu študentske prehrane, ki velja za njihova kosila;
- cikli plačljivih in enkratnih delavnic Študentske svetovalnice, ki nudijo študentom 50 % popust;
- brezplačno nudenje črno-belega tiska treh izvodov diplomske oz. magistrske naloge, v fotokopirnici zavoda ŠOLT v Študentskem naselju Rožna dolina;
- sodelovanje z restavracijo Lačna koza, ki omogoča koriščenje ugodnosti študentskega kosila (3 hodi) v vrednosti 1 evra (Fundacija Študentski tolar 2015).

Pripravljeni so ponuditi še mnoge druge pomoči in tako pomagati vsem študentom in študentskim družinam v stiski.

6.6 Študentski sklad Študentske organizacije Univerze na Primorskem (ŠOUP)

Za pomoč študentom v stiski ima ŠOUP poseben študentski sklad, ki se zavzema za izboljšanje socialnega položaja študentov. Dejavnosti študentskega sklada zajemajo zbiranje in delitev sredstev med študente, pri čemer sklad zbira denar z organizacijo najrazličnejših humanitarnih dogodkov in akcij prek vlagateljev, kot so donacije na javnih in zasebnih dogodkih ter kot prostovoljne donacije. Sklad pomagajo polniti tudi študenti tako, da zbirajo dobrodelne prispevke od različnih študentskih zabav, izletov in drugih dogodkov, ki jih organizirata ŠOUP in Študentski svet Univerze na Primorskem. Denarna pomoč v obliki enkratnega zneska v višini 300 evrov je namenjena vsem socialno ogroženim študentom in študentskim družinam. Upravičenci za dodelitev enkratne izredne denarne pomoči so predvsem študentje, ki se zaradi razlogov, na katere sami ne morejo vplivati, znajdejo v položaju hude materialne ogroženosti. Ti razlogi so:

- povečanje števila družinskih članov oz. rojstvo otroka prosilca;
- nastop brezposelnosti vzdrževalca družine;
- smrt enega izmed vzdrževalcev družine;

- spor prosilca z vzdrževalcem družine glede preživninske obveznosti;
- nezmožnost prosilca za aktivno reševanje lastne materialne ogroženosti (nezmožnost dela preko študentske napotnice pooblaščen organizacije) zaradi utemeljenih zdravstvenih težav;
- zdravstveni, psihosocialni ali druge posebne okoliščine (ŠOUP b. 1.).

Poleg tega imajo na ŠOUP spletni strani prav poseben resor za socialo in študentsko problematiko, kjer pripravljajo različna srečanja za študentke mamice, za najmlajše pa organizirajo razne lutkovne igrice, predstave, delavnice itn. Vsako leto otroke ob novem letu obiše dedek Mraz, ki jim pokloni darila. Tako poskušajo na Primorskem pomagati in se kar najbolje približati potrebam in željam, ki jih imajo študentske družine, kar pa pripomore k celovitejšemu reševanju problematike starševstva v času študija. Prostovoljci pa študentskim družinam pomagajo tudi tako, da jim nudijo brezplačno učno pomoč.

6.7 Karitas

Karitas je dobrodela ustanova, ki deluje pod okriljem rimskokatoliške cerkve na Slovenskem. Pomoč nudi tudi študentkam mamicam, vendar informacij o tem na svoji spletni strani nima. Najprej se je Karitas ustanovila v Ljubljani, Kopru in Mariboru, potem pa še v Novem mestu, Murski Soboti in Celju, nato pa so se razvile še župnijska, dekanijska in območna Karitas. V Karitasu delajo prostovoljci, saj je to temelj delovanja Karitasa. Na Karitasu poskrbijo predvsem za mamice, ki so samske, brezposelne ali vdove. Za pomoč se zaprosi s posebnim obrazcem. Mnogim študentkam mamicam so že pomagali ne glede na to, iz katere regije prihaja. Socialno ogrožene družine lahko z dokazili dobijo tudi paket prehrane, ki vsebuje:

- otroško hrano (čokolino 1 kg),
- mleko (vsak družinski član dobi 1 l mleka),
- prašek za pranje perila,
- 2 zavitka špagetov,
- 2 zavoja makaronov (500 g),
- moko,
- sladkor,
- olje,
- omako za makarone,
- riž,
- mlečni zdrob,
- fižol,
- včasih tudi kakšne čokolade, ki so tik pred iztekom roka uporabe, ali pa
- čaje, sadne kašice za otroke in druge stvari.

Če pa katera mamica potrebuje še otroška oblačila, si jih lahko v skladišču, kamor gre po hrano, tudi pogleda in izbere. Ta oblačila so zelo lepo ohranjena, s tem pa lahko študentke mamice privarčujejo tudi nekaj evrov, s katerimi si lahko kupijo kaj bolj pomembnega. Ko je družina ali mamica samohranilka v stiski, je ta paket zelo pomemben, saj tako lahko lažje preživi iz meseca v mesec. Študentke mamice lahko prevzamejo svoje napotnice za hrano vsako prvo in tretjo sredo v mesecu od 9. do 11. ure, na Kristanovi 1 v Ljubljani (Zbornik za Občni zbor Škofijske Karitas Ljubljana, 2007).

7 EMPIRIČNI DEL

Izhajajoč iz teoretičnih ugotovitev, nanizanih v prvem delu naloge, smo v empiričnem delu poskušali pridobiti poglobljen pogled v pravni položaj študentk mamic v praksi. Raziskovali in preučevali smo, s katerimi dejanskimi problemi in težavami se v praksi srečujejo študentke mamice, kakšna so njihova stališča, kako je država dejansko poskrbela za študentke mamice ter ali je ta skrb primerna.

7.1 Metodologija

Za preučevanje problematike materinstva v času študija smo izbrali kvalitativno metodologijo, v okviru katere smo uporabili kvalitativno metodo zbiranja primarnih podatkov s polstrukturiranim intervjujem. Vzorec je bil majhen, nenaključen in namenski. Udeleženke intervjujev so bile mlade mamice študentke, ki iz prakse podrobno poznajo skrbi in težave materinstva v času študija. Teh mamic je bilo šest. Izbrane študentke mamice prihajajo iz treh največjih univerz (iz primorske, ljubljanske in mariborske) ena pa je študirala na samostojnem visokošolskem zavodu.

Ena od mamic študentk je stara 26 let, dve sta stari 27, ostale mamice pa 28, 29 in 30 let. Fakultete, ki jih obiskujejo ali pa so jih, so: Fakulteta za šport (mamica je fakulteto že zaključila maja 2014), Pedagoška fakulteta Koper (mamica zaključuje podiplomski študij), Fakulteta za zdravstvo Jesenice (mamica je v letu 2014 zaključila s študijem), Fakulteta za organizacijske vede Kranj (mamica študij še končuje s pisanjem diplome), Fakulteta za management Koper (mamica zaključuje študij s pisanjem diplome) in Fakulteta za upravo (mamica zaključuje študij s pisanjem magistrske naloge). Skoraj vse mamice imajo dva otroka, razen ene, ki ima enega. Tri mamice so prvega otroka rodile pri 22. letih in drugega pri 24. oz. 25. letih (ena ima le enega otroka), ena je bila stara 20 let (obiskovala je 2. letnik dodiplomskega študija) in je drugega otroka rodila pri 24. letih (ob zaključku 4. letnika), ena mamica je bila stara 26 let (rodila je dvojčka in je obiskovala 3. letnik). Zadnja je imela prvega otroka pri 27 letih (takrat je obiskovala 1. letnik podiplomskega študija) in drugega dobro leto kasneje (torej je obiskovala 2. letnik podiplomskega študija). Omenjeni podatki so prikazani v spodnji tabeli.

Starost mater	Fakulteta	Študij	Starost matere pri prvem in drugem otroku
26	Fakulteta za šport	Zaključek študija maja 2014	22 let pri prvem otroku, drugega je imela pri 24 letih
27	Pedagoška fakulteta Koper	Zaključevanje podiplomskega študija (magistrska naloga)	22 let (ima le enega otroka)
27	Fakulteta za zdravstvo Jesenice	Zaključek študija v letu 2014	22 let pri prvem otroku in 25 let pri drugem
28	Fakulteta za organizacijske vede Kranj	Zaključevanje dodiplomskega študija (diplomska naloga)	20 let pri prvem otroku in 24 pri drugem

Starost mater	Fakulteta	Študij	Starost matere pri prvem in drugem otroku
29	Fakulteta za management Koper	Zaključevanje dodiplomskega študija (diplomska naloga)	26 let pri prvem in drugem, saj je imela dvojčka
30	Fakulteta za upravo	Zaključevanje podiplomskega študija (magistrska naloga)	27 let pri prvem otroku in 28 pri drugem

Preglednica 3: Predstavitev anketiranih mamic

7.2 Postopek izvedbe kvalitativne metode polstrukturiranega intervjuja

Kvalitativno raziskavo oz. polstrukturiran intervju smo opravili v skladu z dogovorom z intervjuvankami in z njihovim predhodnim dovoljenjem. Intervju je potekal tako, da smo s pomočjo diktafona snemali odgovore intervjuja, nato pa gradivo prepisali, besedilo analizirali in skrčili, odkrili njegov pomen in združili odkritja tako, da smo odgovore uredili in vsebinsko združili v sorodne sklope.

Vprašanja so se nanašala na naslednje vsebine:

- podatki o študiju in starosti ob rojstvu otrok, ter o statusu študentke matere,
- izkušnje študentk mamic s študijem ob materinstvu (posluh univerze oz. fakultete za potrebe in težave študentk mamic),
- seznanjenost s pravicami, ki pripadajo študentkam mamicam, ter pogostost njihovega uveljavljanja,
- predlogi za spremembe na obravnavanem področju s strani univerz/fakultet,
- informiranje študentk mamic za uveljavljanje pravic,
- mnenje o državni politiki na obravnavanem področju in predlogi sprememb.

7.3 Rezultati raziskave

Z metodo sinteze smo prišli do končnih ugotovitev, ki jih opredeljujemo v naslednjih posameznih vsebinskih sklopih:

- status študentke mamice ter ugodnosti, ki so povezane z njimi;
- pripravljenost fakultet na spremembe izvedbe (študija) za študentke mamice;
- odnos fakultet do študentk mamic;
- seznanjenost študentk mamic s posebnimi pravicami;
- informiranje študentk mamic za uveljavljanje pravic.

Stališča, izkušnje in doživljanja udeleženk smo v raziskavi dopolnjevali s teoretičnimi spoznanji, predstavljenimi v prvem delu naloge.

7.3.1 Status študentk mamic ter ugodnosti, ki so povezane z njimi

Pri odgovoru mamic glede statusa je bil vsak odgovor drugačen. Mamici, ki sta obiskovali Fakulteto za šport in Fakulteto za organizacijske vede Kranj, statusa sploh nista imeli, ker ga ni bilo mogoče dobiti. V pristojnih službah fakultete jima niso znali odgovoriti na vprašanje, ali status matere sploh obstaja.

Mamica, ki je obiskovala Fakulteto za upravo, pa je dejala, da ne ve, ali se na njihovi fakulteti dobi status matere, ker se ni o tem niti pozanimala. Ni se ji zdelo potrebno, da zaradi materinstva potrebuje posebne pogoje. Prav tako je povedala, da je magistrski študij prilagojen tistim, ki so zaposleni, tako da se vsa predavanja izvajajo popoldan ter občasno tudi ob sobotah dopoldan. Na predavanjih pa tudi ni bila zahtevana 100-odstotna udeležba (pravzaprav se prisotnost niti ni preverjala) in tako glede varstva otroka ni bilo nekih posebnih težav (če varstva za določen dan ni imela, ni šla na predavanje).

Na Fakulteti za management obstaja posebna prošnja za status matere, vendar pridobljen status nima nobenega posebnega pomena, saj ne prinaša nikakršnih posebnih ugodnosti ali olajšav za študentke mamice. Status je pridobljen zgolj na papirju, izvedba študija pa je enaka kot za ostale študente.

Mamica, ki je obiskovala Fakulteto za zdravstvo Jesenice, pa je dejala, da je sicer imela status matere, toda od tega je imela le možnost, da ponovno ponavljanja letnik, kar pa je že zapisano v pravilnikih vseh fakultet.

Zadnja mamica, ki obiskuje Pedagoško fakulteto v Kopru, je povedala, da ji je pri večini predavateljev status matere v pomoč. Zaradi kakšne otrokove bolezni so ji opravičili prisotnost na predavanjih in vajah. Drugače pa fakulteta nima formalno urejenega posebnega statusa matere (o tem fakulteta nima nič uradno napisanega in obrazloženega). Povedala je še, da tudi strokovni delavci fakultete o tem statusu zelo malo vedo.

7.3.2 Pripravljenost fakultet na spremembe izvedbe (študija) za študentke mamice

Pri tem vsebinskem sklopu nas je najbolj presenetilo to, da se fakultete niso najbolj izkazale. Raziskava je namreč pokazala, da s strani fakultet kot inštitucij ni nikakršnih sistemsko urejenih podpor študentkam mamicam. Druga plat zgodbe pa so predavatelji na fakultetah, ki so imeli za težave študentk mamic več posluha, o možnostih prilagoditve izvedbe študija pa so se odločali individualno na podlagi osebnih prošenj študentk.

Mamica, ki je obiskovala Fakulteto za šport, je povedala, da ima študijski program na tej fakulteti veliko vsakodnevnih športnih dejavnosti. Strokovni delavci na fakulteti ji niso znali povedati ničesar glede prilagoditve študija mamicam študentkam. Razen možnosti za ponovni vpis v isti letnik ni imela nobenih drugih ugodnosti. Vse obveznosti je opravljala enako kot

drugi študenti, v enakih rokih, sama pa si je prilagajala obveznosti le v okviru ponavljanja letnika – pri predmetih, kjer vaj ni bilo mogoče opravljati v času nosečnosti, si je to obveznost načrtovala za čas po rojstvu (torej jih je opravljala v naslednjem študijskem letu). Glede prilagoditve izvedbe se je dogovarjala s posameznimi profesorji, predvsem kar se tiče obiska praktičnih vaj med nosečnostjo in prilagoditve urnika tako, da je imela vse vaje strnjene. Vendar bi težko rekli, da je bila deležna posebnih ugodnosti. Pri enem predmetu ji je bilo sicer ponujeno, da vaje le spremlja (ne sodeluje aktivno), vendar bi še vedno morala na koncu opravljati praktični preizkus, ki pa ga praktično nemogoče opraviti, če ni sodelovanja na vajah. Tako je v drugi polovici nosečnosti (v 2. semestru) praktične vaje izpustila. To je pomenilo, da jih je začela opravljati naslednje leto, torej pol leta po porodu. Predavatelji pa so ji bili v tem času večinoma pripravljeni prilagoditi urnik, tako da je imela vse vaje strnjene.

Mamica, ki obiskuje Fakulteto za organizacijske vede v Kranju, je povedala, da so ji nekateri predavatelji dovolili, da je obvezne vaje opravljala kasneje. Drugi niso bili tako prilagodljivi, saj je imela zaradi nerednega obiskovanja vaj, manj točk na izpitu, kar se ji ni zdelo pošteno.

Mamica s Fakultete za upravo ni potrebovala nikakršne podpore s strani fakultete in predavateljev pri organizaciji študija v smislu prilagoditve oz. izvedbe predavanj ali vaj. S samim študijem ni imela nikoli težav (vse izpite je namreč opravljala v prvem roku), povedala je še, da je bila (kot nosečnica in kot mamica) še bolj motivirana, saj ni želela zavlačevati s študijem in se izogibati študijskim obveznostim. Profesorji so se do nje obnašali tako kot do vseh. Povedala je tudi, da je na podiplomskem študiju kar precej študentov, ki so že starši, prav tako je predavanja obiskovalo kar nekaj nosečih študentk. Omenila pa je, da s strani fakultete in (večine) profesorjev ni bila kakorkoli ovirana ali pa v slabšem položaju od ostalih študentov zgolj zato, ker je bila noseča oz. mamica. Za posebno pomoč pa ni zaprosila, ker je ni potrebovala. Imela je le eno slabo izkušnjo z enim profesorjem, ki ni verjel v njene sposobnosti in je bil do nje precej pokroviteljski.

Mamica s Pedagoške fakultete je menila, da bi lahko fakulteta bolje uredila vprašanje prisotnosti študentk mamic na predavanjih in vajah ter drugih oblikah študija s tem, da bi določila, pri katerih študijskih obveznostih bi lahko bila mamica odsotna in pri katerih ne. Izjema pa so bili predavatelji, ki so mamici pomagali tako, da so ji namesto obvezne prisotnosti na vajah, omogočili pisanje seminarских nalog.

Mamica s Fakultete za zdravstvo na Jesenicah je povedala, da so bila predavanja lepo porazdeljena in blizu njenega kraja bivanja, zato ni zaprosila za status študentke mamice. Imela je tudi veliko podporo družine in zagotovljeno varstvo za otroka v času, ko je obiskovala predavanja ali vaje, veliko so ji na pomoč priskočile tudi sošolke, saj so ji pošiljale zapiske predavanj. Ko je na fakulteti postavila vprašanje glede pridobitve statusa matere, ji ni znal nihče odgovoriti.

Mamica s Fakultete za management je bila mnenja, da na fakulteti nimajo dovolj informacij glede statusa študentke mamice, pa tudi, da ji ne bi nič koristil. V indeksu je bil status matere sicer vpisan, toda od tega ni imela nič. So pa bili nekateri predavatelji zelo prilagodljivi, saj je mamica prihajala iz Kranja in je v času nosečnosti živela v Kopru. Po porodu se je lahko z nekaterimi predavatelji dogovorila, da je predavanja in vaje namesto v Kopru obiskovala v Škofji Loki z rednimi ali izrednimi študenti (v Škofji Loki ima namreč FM dislocirano enoto študija).

7.3.3 Odnos fakultet do študentk mamic

Odgovori na ta sklop vprašanj so si bili precej podobni in mnenja študentk mamic dokaj enotna. Vse so menile, da bi za študentke mamice morale obstajati kakšne ugodnosti, poskrbeti bi morali vsaj za to, da bi se jim omogočil bolj fleksibilen urnik. V času materinstva je namreč kar nekaj zdravstvenih pregledov (pregledi v času nosečnosti, rojstvo otroka, posvetovalnice za otroka), zaradi česar so študentke odsotne in manjkajo na nekaterih obveznih vajah. Lahko bi se jim omogočilo, da pridejo na vaje v tistem terminu ki bi jim bolj ustrezal. Tudi določeni roki za opravljanje teoretičnih vsebin bi bili lahko nekoliko bolj fleksibilni (tako kot za študente s statusom športnika, umetnika ipd.).

Moramo pa izpostaviti mamico, ki je obiskovala Fakulteto za šport, kjer je študij drugačen kot na drugih fakultetah. Študenti morajo opravljati razne športne dejavnosti, kar je za nosečnice v določenih primerih fizično nemogoče ali zelo težko. Na tej fakulteti so za študentke mamice poseben problem prav vaje, saj jih noseča študentka ne more opravljati, prav tako pa ni primerno, da jih začneja opravljati prehitro po porodu. Torej bi mamica potrebovala leto in pol premora. Poseben izziv za mamice študentke na Fakulteti za šport pa so tudi številni tabori, ko so študentje odsotni tudi po cel teden. Zaradi udeležbe na teh oblikah študija je morala mamica prenehati z dojenjem. V intervjuju je predlagala, da bi se v prihodnje v takih primerih lahko na taboru omogočilo sobivanje partnerja z otrokom, seveda pa bi mamici študentki moral pripadati tudi čas za nego oz. dojenje (podobno, kot je to omogočeno na nekaterih delovnih mestih po prihodu ženske s porodniškega dopusta).

7.3.4 Seznanjenost študentk mamic s posebnimi pravicami

Večina mamic ni vedela, katere pravice jim pripadajo kot študentkam mamicam. Ena sama mamica od šestih je vedela, katere pravice ji pripadajo in še to je izvedela preko Kluba študentskih družin Slovenije. So pa vse vedele, da jim pripadajo dodatni boni za prehrano, pri čemer so kot problem v praksi izpostavile to, da so odgovorni za urejanje študentskih bonov na študentskih servisih zelo slabo poučenih o pravicah, ki pripadajo študentkam mamicam. Običajno so bile ravno mamice tiste, ki so ob dvigu bonov morale pojasnjevati svoj položaj. Enako velja za ponudnike študentske prehrane, ki so v praksi večkrat poskušali prepričati

študentke mamice, da koriščenje več bonov naenkrat pač ni mogoče in da sama mamica ne more naročiti več študentskih kosil hkrati.

7.3.5 Informiranje študentk mamic za uveljavljanje pravic

Večina mamic je začetne informacije o pravicah mamic študentk dobila na spletni strani Kluba študentskih družin Slovenije, za katerega so izvedele od svojih znank oz. prijateljic. Za nekatere informacije pa so se morale pozanimati čisto same. Od državnih in socialnih organov glede pravic, ki jim pripadajo kot študentkam mamicam, niso dobile nobenih natančnih informacij. Vse informacije o pravicah, vezanih na starševstvo, so sicer dostopne v zloženkah pri teh organih, pri čemer pa ne obstajajo ločene informacije za študentke mamice. V intervjujih so mamice povedale, da so pri iskanju informacij o svojih pravicah kot mamice študentke že skoraj obupale, saj niso vedele, v katero kategorijo spadajo in katere pravice jim sploh pripadajo. Povedale so tudi, da je bilo pri sami oddaji vloge na CSD vsako vprašanje z njihove strani nezaželeno in očitno odvečno. Pri nekaterih ustanovah so celo zanikali, da obstaja kakšna pravica za mamice študentke. Glede na to, da študentke mamice nimajo nobenih posebnih pravic in jih pri večini stvari obravnavajo kot brezposelne, so bile vse mnenja, da je to področje v državi zelo slabo urejeno in bi država morala za to narediti veliko več, glede na to, da smo mladi naložba za prihodnost. Zmotilo pa jih je tudi to, da jim država nudi smešno nizke vsote denarnih izplačil, saj se s tem denarjem res ne da kvalitetno preživljati sebe in otrok.

Vse študentke mamice, ki so sodelovale v raziskavi, so povedale, da so se za materialno in finančno pomoč obrnile na svoje starše in partnerje, saj država v tem smislu ne nudi zadostne podpore.

8 SKLEP

Veliko žensk se prepozno odloča za materinstvo, kar je mogoče pripisati več dejavnikom, gotovo pa nekaj krivde za takšno stanje nosi tudi država, saj ne zna primerno poskrbeti za višjo rodnost v Sloveniji. Zaradi gospodarske krize in nizkih denarnih dodatkov imamo v Sloveniji preveč ljudi, ki si zaradi revščine ne morejo ustvariti družine.

V diplomski nalogi smo prišli do zaključka, da pravni položaj študentk mamic ni posebej urejen v smislu ločene kategorije pravic, ki bi jim pripadale kot mamicam, ki se še izobražujejo in ne prejemajo rednih dohodkov. Menimo, da je veliko stvari, ki bi jih država, univerze ali pa same fakultete lahko naredile in tako izboljšale položaj študentk mamic.

Skozi pregled zakonodaje smo ugotovili, da študentke mamice ne prejemajo nikakršnih posebnih denarnih nadomestil, namenjenih samo tej skupini mamic. Analiza višine obstoječih denarnih spodbud je pokazala, da so slednje premajhne za sprotne življenjske potrebe. Problem socialne zakonodaje, ki določa pravice tej skupini mamic, je v tem, da je zelo razpršena. Poleg zakonov, ki urejajo različne pravice na socialnem področju, je treba poznati in upoštevati še sveženj »krizne« zakonodaje, ki je uresničevanje pravic marsikje omejila ali preložila v bodočnost. Zaradi navedenega se mamica pri ugotavljanju svojega pravnega položaja zelo težko znajde. Država bi se lahko bolj zavzela za mlade ženske, ki si želijo družine, vsaj tako, da bi na enem mestu zbrala in ponudila vse informacije, ki jih mlade ženske in tudi bodoče mamice potrebujejo, ko se odločajo za materinstvo. Menimo, da bi bila tudi izdaja brošure, v kateri bi bile zajete vse informacije o pravicah, ki pripadajo tako študentkam mamicam kot tudi brezposelnim in zaposlenim bodočim mamicam, korak v pravo smer. Menimo tudi, da bi določen premik na tem področju lahko naredile tudi univerze in fakultete same. Ocenjujemo, da se fakultete premalo ukvarjajo z vprašanjem, kako in kdaj pomagati noseči študentki in kasneje mamic. Status študentke mamice bi moral dejansko prinašati določene prilagoditve izvedbe študija. Trenutno je ta status zgolj mrtva črka na papirju, brez neke uporabne vsebine. Izboljšava bi že bila, če bi kakšna pravica, ki je trenutno zapisana v visokošolski zakonodaji in statutih univerz (npr. status študentke mamice), bila tudi dejansko izvedena v praksi in ne samo na papirju.

V raziskavi smo ugotovili, da univerze oziroma fakultete nimajo prav veliko posluha za študentke mamice in jim ne nudijo neke posebne podpore. Status študentke mamice na večini univerz ni posebej opredeljen, razen na Univerzi v Ljubljani. V praksi so zgolj določeni predavatelji tisti, ki so bili pripravljeni pomagati noseči študentki oz. kasneje tudi študentki mamic. Večina študentk mamic se je strinjala pri ugotovitvi, da bi bili lahko na fakultetah kot tudi posamezni predavatelji malo bolj uvidevni in prilagodljivi. Menimo, da bi za študentke mamice morala obstajati vsaj možnost prilagoditve urnika. Tudi roki za opravljanje teoretičnih vsebin bi bili lahko nekoliko bolj fleksibilni (tako kot so za študente s statusom športnika, umetnika ipd.). Iz analize intervjujev je razvidno, da mamice od pristojnih državnih

organov glede pravic, ki pripadajo študentkam mamicam v času študija, niso dobile nobenih natančnih informacij in so jih morale same poiskati. Vse mamice so bile mnenja, da je to področje v državi zelo slabo urejeno in da bi morala država na tem področju narediti veliko več.

LITERATURA

- Avstrijska delavska zbornica (Arbeitskammer). B. I. Vstopna stran.
[Http://familienbeihilfe.arbeiterkammer.at/](http://familienbeihilfe.arbeiterkammer.at/) (25. 4. 2015).
- Cingerle, Katja. 2014. *Definicija družine*.
[Http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/clanek/definicija-druzine](http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/clanek/definicija-druzine) (12. 6. 2015).
- Dolenc, Danilo, Erna Miklič, Barica Razpotnik, Darja Šter in Tina Žnidaršič. 2013. *Ljudje, družina, stanovanja*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Finžgar, Alojzij. 1970. *Rodbinsko pravo*. Ljubljana: Pravna fakulteta.
- Fundacija Študentski tolar. 2015. *Prvi poziv za dodelitev izredne denarne pomoči študentom v stiski*. [Http://www.studentski-tolar.si/index.php/izredna-pomoc](http://www.studentski-tolar.si/index.php/izredna-pomoc) (26. 4. 2015).
- Kleiman, Nico. 2003. *Demographic and social implications of low fertility for family structures in Europe*. Population studies, 43. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- KŠDS (Klub študentskih družin Slovenije). B.I. Vstopna stran.
[Http://www.studentskedruzine.com/](http://www.studentskedruzine.com/) (10. 5. 2015).
- KŠK (Klub študentov Kranj). 2012. *Pravice študentskih družin*. [Http://www.ksk.si/sociala-in-zdravstvo/mlade-mamice/koristno-pravice-studentskih-druzin/281/](http://www.ksk.si/sociala-in-zdravstvo/mlade-mamice/koristno-pravice-studentskih-druzin/281/) (25. 4. 2015).
- L'MIT organizacija za mlade. 2011. *Študentska hiša SRCe*.
[Http://www.lmit.org/baza/studentska-hisa-srce-2.html](http://www.lmit.org/baza/studentska-hisa-srce-2.html) (25. 4. 2015).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). 2015a. *Denarna socialna pomoč*.
[Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/) (25. 4. 2015).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). 2015b. *Izredna denarna socialna pomoč*.
[Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/) (25. 4. 2015).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). 2015c. *Otroški dodatek*.
[Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/otroski_dodatek/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/otroski_dodatek/) (31. 3. 2015).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). 2015d. *Pomoč ob rojstvu otroka*.
[Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/pomoc_ob_rojstvu_otroka/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/pomoc_ob_rojstvu_otroka/) (31. 3. 2015).
- MDDSZ (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). 2015e. *Starševski dodatek*.
[Http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/starševski_dodatek/](http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/starsevsko_varstvo_in_druzinski_prejemki/druzinski_prejemki/starševski_dodatek/) (31. 3. 2015).
- Novak, Barbara. 2014. *Družinsko pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Pravilnik o dodiplomskem študiju Univerze v Ljubljani. 2014. *Predpisi, statut UL in pravilniki*. [Http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/dodiplomski-studij-1-stopnje/pravilnik-o-dodiplomskem-studiju.pdf?sfvrsn=24](http://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/dodiplomski-studij-1-stopnje/pravilnik-o-dodiplomskem-studiju.pdf?sfvrsn=24) (26. 6. 2015).

- Pušenjaki, Stanko. 2011. *Ti (že) zmanjkuje časa za dojenčka*.
[Http://www.cosmopolitan.si/zdravje/ti-ze-zmanjkuje-casa-za-dojencka/](http://www.cosmopolitan.si/zdravje/ti-ze-zmanjkuje-casa-za-dojencka/) (12. 6. 2015).
- Rener, Tanja, Mateja Sedmak, Alenka Švab in Mojca Urek. 2006. *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.
- Sambt, Jože, Andrew Mason in Ronald Lee. 2014. *Globalna študija*. [Http://www.tromba.si/globalna-studija-je-potrdila-da-nizka-rodnost-v-sloveniji-znizuje-zivljenjsko-raven/](http://www.tromba.si/globalna-studija-je-potrdila-da-nizka-rodnost-v-sloveniji-znizuje-zivljenjsko-raven/) (8. 5. 2014).
- SSKJ 2 (*Slovar slovenskega knjižnega jezika*). 2014. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2011. *Ženske po številu otrok*.
[Http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=4030](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=4030)
 (30. 3. 2015).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2012. *Umrli, Slovenija*.
[Http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5570](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5570)
 (8. 5. 2015).
- SURS (Statistični urad Republike Slovenije). 2013. *Rojeni, Slovenija*.
[Http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6337](http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6337)
 (14. 5. 2015).
- Štrban, Grega in Barbara Kresal. 2014. *Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih*.
 Zakoni. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Šircelj, Milivoja. 2006. *Rodnost v Sloveniji od 18. do 21. stoletja*. Posebne publikacije/
 Statistični urad Republike Slovenije 5. Ljubljana: Statistični urad republike Slovenije.
- ŠOUP (*Študentska organizacija Univerze na Primorskem*). B.1. Vstopna stran.
[Http://www.soup.si/sl/uporabno#tabs_1_5](http://www.soup.si/sl/uporabno#tabs_1_5) (30. 3. 2015).
- ŠOS (*Študentska organizacija Slovenije*). 2012. *Študentske družine*. [Http://www.studentska-org.si/studentske-druzine](http://www.studentska-org.si/studentske-druzine) (8. 5. 2015).
- Študentska svetovalnica. 2014. Vstopna stran. [Http://svetovalnica.com/faq/studentske-druzine/](http://svetovalnica.com/faq/studentske-druzine/) (25. 4. 2015).
- Švab, Alenka. 2001. *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Ule, Mirjana in Metka Kuhar. 2011. *Mladi družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wilkinson, David and Peter Birmingham. 2003. *Using Research Instruments: A guide for researchers*. London: RoutledgeFalmer.
- Zbornik za Občni zbor Škofijske Karitas Ljubljana. 2007. *Karitas v letu svetega pisma*.
 Ljubljana: Škofijska Karitas.
- Zveza ŠKIS (Zveza študentskih klubov Slovenije). 2006. *Škisova štorcklja*. [Http://www.skis-zveza.si/projekti/skisova-storklja](http://www.skis-zveza.si/projekti/skisova-storklja) (26. 4. 2015).
- Žigon, Neža. 2008. *Pozna nosečnost*. [Http://www.viva.si/Ginekologija-in-porodnistvo/3880/Pozna-nosecnost](http://www.viva.si/Ginekologija-in-porodnistvo/3880/Pozna-nosecnost) (12. 6. 2015).

PRAVNI VIRI

- Pravilnik o subvencioniranju bivanja študentov. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 22/01, 35/06, 75/08, 97/10, 46/12 in 55/13.
- Pravilnik o dodelitvi enkratnega denarne pomoči staršem ob rojstvu otroka. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 16/07.
- Statut Univerze v Ljubljani. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 8/05, 118/05, 72/06, 76/06 – popr., 59/07, 82/07 – popr., 81/07, 5/08, 42/08, 62/08, 3/09, 14/09, 38/09, 48/09, 55/09, 3/10, 47/10, 18/11, 26/11, 89/11, 26/12, 38/12, 50/12, 56/12, 35/13, 83/13, 22/14, 35/14, 57/14 in 16/15.
- UP – UPB1 (Statut Univerze na Primorskem). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 124/08.
- UM – UPB10 (Statut Univerze v Mariboru). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 46/12.
- Ustava Republike Slovenije. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13.
- ZDPre (Zakon o družinskih prejemkih). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 65/93, 71/94, 73/95, 26/99 in 97/01.
- ZPIZ – 2 (Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 96/12, 39/13, 99/13, 101/13, 44/14, 85/14 in 95/14.
- ZSDP (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 110/06, 114/06, 10/08, 62/10, 99/13 in 26/14.
- ZSŠP (Zakon o subvencioniranju študentske prehrane). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 85/02, 52/07 in 74/07.
- ZŠtip-1 (Zakon o štipendiranju). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 56/13.
- ZUPJS (Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 62/10, 40/11, 40/12, 57/12, 14/13, 56/13, 99/13 in 14/15.
- ZVIs (Zakon o visokem šolstvu). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 32/12, 40/12, 57/12, 109/12 in 85/14.
- ZVrt (Zakon o vrtcih). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 100/05, 25/08, 98/09, 36/10, 62/10, 94/10, 40/12 in 14/15.
- ZZZDR (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 69/04, 101/07, 90/11 in 84/12.
- ZUJF (Zakon za uravnoteženje javnih financ). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 40/12, 96/12, 104/12, 105/12, 25/13, 46/13, 56/13, 63/13, 99/13, 101/13, 107/13, 85/14, 95/14 in 24/15.